

Govern de les Illes Balears

Conselleria d'Educació i Universitat
Direcció General de Planificació,
Ordenació i Centres

FONAMENTS DE L'ART (Batxillerat)

Finalitat de l'assignatura

Aquesta assignatura se centra en l'estudi de les principals manifestacions de les arts visuals i musicals i de l'arquitectura des dels orígens fins als nostres dies. Pretén oferir una visió panoràmica de l'art dels diferents períodes històrics, amb especial referència al que s'ha produït en les èpoques més actuals.

L'estudi de l'art no s'entén com una finalitat en si mateixa, sinó que s'ha d'inserir dins una visió àmplia i integradora de les humanitats. Així doncs, es fa èmfasi en la connexió amb altres àrees de coneixement i no es redueix a l'estudi dels estils i les característiques que aquests presenten, sinó que s'aprofundeix en el coneixement del marc cultural i humanístic en què s'inscriu la creació artística de l'època objecte d'estudi.

La matèria de fonaments de l'art pretén oferir a l'alumne les nocions i els conceptes bàsics que li permetin interpretar tota la complexitat de les obres i els grans períodes de la història de l'art. Per aconseguir-ho, l'assignatura aprofundeix en el coneixement de les claus de lectura d'obres de cada període artístic, referents a l'artista i als condicionants socials, polítics i econòmics. Una part fonamental dels objectius de l'assignatura consisteix en l'anàlisi formal i contextual d'obres d'art, eina bàsica per comprendre tant el fet artístic concret com per entendre globalment un estil i una època artístics.

És, doncs, necessari analitzar múltiples obres artístiques des d'un doble punt de vista: d'una banda, tenint en compte el context històric i cultural en què es va crear l'obra i, de l'altra, considerant les característiques específiques de l'obra en qüestió. La multiplicitat de factors que intervenen en la creació de l'obra d'art i l'especificitat de cadascun dels llenguatges artístics exigeixen utilitzar un mètode d'anàlisi que integri diferents perspectives. És per això que haurem d'analitzar l'obra d'art, si més no, des dels punts de vista formal, històric i sociològic i, finalment, des d'una perspectiva iconològica. L'anàlisi formal s'ha de centrar en l'estudi del llenguatge artístic, els materials emprats, les tècniques i els processos de creació i les concepcions artístiques que aquests manifesten. La perspectiva històrica i sociològica s'ha de centrar a analitzar el context històric en què l'obra es va crear,

així com a abordar la relació artista-client, les diferents formes de mecenatge i la consideració social de l'artista en el moment històric en què va crear l'obra. Finalment, la perspectiva iconològica ha de permetre aproximar-nos al significat i a les intencions que l'autor ha volgut transmetre amb la seva obra i centrar-nos en l'estudi dels temes, tant dels aparents com dels profunds o ocults.

Però l'estudi teòric de les obres d'art no ha de fer-nos perdre de vista un fet essencial en tota manifestació artística. L'art sorgeix no tan sols com una necessitat personal o vital de l'artista, sinó que ho fa també, i especialment, per al delit sensorial dels que contemplen les obres. La recerca de la bellesa és l'objectiu principal de l'artista. És per això que els docents no s'han de limitar a l'estudi teòric d'obres i èpoques artístiques, sinó que han d'intentar "educar" els alumnes en la valoració de la bellesa, en el gust artístic, en la contemplació plaent però també crítica de les obres. Els conceptes teòrics, si no s'hi aprofundeix en anys futurs, poden caure en l'oblit. Però el gust o criteri artístic roman. Aquest ha de ser un objectiu irrenunciable.

L'assignatura de fonaments de l'art està concebuda perquè s'imparteixi al llarg dels dos cursos del batxillerat d'arts. Els continguts s'han dividit de la manera següent: des de la prehistòria fins al segle XVIII, al primer curs; des del segle XIX fins a l'actualitat, al segon curs. A fonaments de l'art I hi han de ser molt presents els continguts teòrics, a fi de dotar l'alumne una base formativa inicial, sobretot pel que fa al vocabulari específic de l'art. L'estudi d'aquesta assignatura en aquest primer curs s'ha de centrar en les manifestacions artístiques "clàssiques"; això és: l'arquitectura, l'escultura i la pintura. A fonaments de l'art II s'ha d'obrir forçosament l'estudi a un altre tipus de manifestacions estètiques contemporànies, com la fotografia, el cinema, la televisió o la producció digital, sense oblidar, per això, les arts clàssiques o tradicionals.

D'altra banda, en una assignatura marcadament visual com aquesta, cal aprofitar els recursos tecnològics, sobretot Internet, eina bàsica per obtenir tot tipus de continguts artístics, ja siguin documents o imatges. Han de ser els docents els que supervisin convenientment aquests materials, al mateix temps que guien els alumnes a l'hora d'obtenir-los.

Finalment, s'ha d'inculcar als alumnes el respecte pel patrimoni cultural i artístic que ens ha llegat la història, la necessitat de conservar-lo i l'obligació de transmetre'l a les generacions futures.

Estructura del currículum

L'assignatura de fonaments de l'art es divideix en vint-i-cinc blocs temàtics, ordenats cronològicament. Els tretze primers inclouen els continguts que s'han d'impartir al primer curs del batxillerat i els dotze darrers, els que s'han d'impartir al segon curs.

FONAMENTS DE L'ART I

Bloc 1. Els orígens de les imatges artístiques

En aquest primer bloc s'estudia l'art prehistòric, tant l'art rupestre europeu com les construccions megalítiques. Atès que les Balears són un centre megalític de primera magnitud, es fa una referència especial a la cultura talaiòtica de les nostres illes.

Bloc 2. Les grans cultures de l'antiguitat: Egipte, Mesopotàmia i Pèrsia i la Xina

Comprèn l'estudi de les manifestacions artístiques de les primeres civilitzacions i la importància de la religió i del culte als morts en algunes d'aquestes cultures. Esquematització, hieratisme, idealisme, naturalisme, etc., són conceptes que s'analitzen en aquest bloc.

Bloc 3. L'origen d'Europa. Grècia

Comprèn l'estudi de l'art grec arcaic, clàssic i hel·lenístic, amb especial referència al Partenó i a l'obra escultòrica de Fídies; les construccions religioses i civils; la ceràmica, i el teatre grec com a realitat arquitectònica i com a gènere literari.

Bloc 4. L'Imperi occidental: Roma

S'hi estudien l'art etrusc i la influència hel·lènica com els orígens de l'art romà; l'arquitectura civil romana i les tècniques constructives que la caracteritzen, amb el predomini de les solucions constructives amb voltes per sobre de les construccions amb llinda, i l'urbanisme i les obres públiques. A més, es fa una incursió als diferents estils de la pintura al fresc romana. També inclou l'estudi del llegat artístic romà a Hispània i de Pol·lèntia com a màxim exponent de les construccions romanes a les Illes Balears.

Bloc 5. L'art visigòtic i hispanomusulmà

Comprèn l'estudi de la ruralització socioeconòmica que es produeix amb la irrupció dels pobles germànics a Espanya i la seva influència en la nova arquitectura visigòtica. A més, tracta de l'art hispanomusulmà i de les seves més brillants realitzacions: la mesquita de Còrdova i l'Alhambra de Granada.

Bloc 6. El romànic, art europeu

Inclou l'estudi dels nous ordes monàstics i la influència que exerceixen en l'arquitectura europea; l'esquematització de la representació figurativa, tant en escultura com en pintura, i la iconografia cristiana a les arts plàstiques romàniques. Finalment, s'hi estudia la penetració del romànic a Espanya a través de la ruta de peregrinació compostel·lana.

Bloc 7. El gòtic

En aquest bloc s'hi estudia el renaixement urbà a Europa i els canvis artístics que comporta aquest fenomen. A més, es fa especial èmfasi en el procés constructor dels grans edificis gòtics: les catedrals. També s'hi estudia la recuperació del naturalisme en les representacions pictòriques i escultòriques. Finalment, després d'estudiar el gòtic espanyol, s'incideix en el gòtic català i la influència que exerceix en l'arquitectura balear, i s'analitzen, concretament, la Seu i la Llotja de Palma.

Bloc 8. El Renaixement

S'hi estudien les diferents etapes del Renaixement italià: Trecento, Quattrocento i Cinquecento; l'arquitectura: Brunelleschi i Bramante; l'idealisme i el naturalisme pictòric italià: de Giotto a Rafael; la pintura veneciana, i la importància de Donatello en l'escultura del Quattrocento.

Bloc 9. Miquel Àngel Buonarroti

Inclou l'estudi del mecenatge dels Mèdici i de Juli II, així com de la figura de Miquel Àngel, l'artista total: arquitecte (Sant Pere de Roma), pintor (frescs de la Capella Sixtina) i escultor (del naturalisme al dramatisme: el *David*, la *Pietat* i el *Moisés*).

Bloc 10. El Renaixement a Espanya

Aquest bloc comprèn l'estudi de les principals fites del Renaixement espanyol —el plateresc, Juan de Herrera, Berruguete, el Bosch, El Greco— i de l'obra pictòrica de Ticià a Espanya.

Bloc 11. El barroc

En aquest extens bloc s'analitza la influència del Concili de Trento en les noves formes arquitectòniques —els nous temples religiosos— i plàstiques —el tenebrisme de Caravaggio, el realisme, el lletgisme, etc.— del nou estil barroc. Així mateix, s'hi estudien les diferents escoles pictòriques europees, especialment la flamenca (Rembrandt i Rubens) i l'holandesa (Vermeer). Un capítol essencial és l'estudi de la pintura barroca espanyola (Ribera, Murillo i Velázquez). Finalment, s'hi analitzen les principals manifestacions arquitectòniques barroques a les Balears.

Bloc 12. El rococó. França. La resta d'Europa

S'hi estudia la influència de l'absolutisme monàrquic de Lluís XIV en l'aparició d'aquest nou estil; la decadència barroca com a origen del rococó: el palau de Versalles; el refinament pictòric: Watteau, Fragonard, etc., i la imatgeria escultòrica espanyola.

Bloc 13. El neoclassicisme

Aquest bloc inclou l'estudi del neoclassicisme com un retorn al món grecoromà i renaixentista. S'hi analitzen els nous edificis: òperes (París) i edificis públics o polítics (Congrés dels Diputats de Madrid, Capitoli de Washington, etc.), i la pintura anglesa (Reynolds) i la francesa (David i Ingres).

FONAMENTS DE L'ART II

Bloc 1. El Romanticisme

S'hi estudia el triomf dels sentiments sobre el racionalisme del XVIII i el naixement d'aquest nou estil; la pintura europea, especialment Géricault, Delacroix, Constable i Turner, i la singularitat de Goya. També s'hi estudia breument el Romanticisme musical: Beethoven, Verdi i Wagner.

Bloc 2. El Romanticisme tardà. 1850-1900

Entre altres aspectes, en aquest bloc es posa èmfasi en l'estudi dels neoestils (neomodèjar, neogòtic); la importància de les exposicions universals (torre Eiffel); l'escultura de Rodin; la pintura preraphaelita, i, a Espanya, l'obra de Fortuny i Madrazo. Així mateix, s'hi analitza el moviment Arts and Crafts (William Morris), així com la irrupció de la fotografia i el naixement del cinema.

Bloc 3. Les avantguardes

En aquest extens bloc s'analitzen, entre altres continguts, la teoria dels colors i la influència que exerceix en els pintors impressionistes (Cézanne, Monet, Manet, Pissarro, Sisley, etc.); la pintura espanyola (Rusiñol, Casas, Anglada Camarasa, Sorolla, Sert, etc.); el fauisme (Matisse); la pintura naïf (Rousseau); el postimpressionisme de Van Gogh; el cubisme (Gris, Braque i Picasso), i el cartell publicitari (Toulouse-Lautrec). Així mateix, s'hi estudien noves formes d'expressió artística, com l'estampació japonesa, el cinema d'avantguarda i les noves músiques populars nord-americanes (el blues i el primer jazz).

Bloc 4. El modernisme - art nouveau

Comprèn l'estudi de l'arquitectura europea de l'*art nouveau*; el modernisme de Victor Horta; el modernisme català de Gaudí, Domènech i Montaner i Puig i Cadafalch i l'obra dels modernistes catalans a Mallorca, especialment l'obra de Gaudí a la Seu.

Bloc 5. El surrealisme i altres avantguardes

Aquest bloc inclou l'estudi d'algunes de les avantguardes no incloses en el bloc 3: el surrealisme (Dalí i Miró) i el dadaisme; el surrealisme al cinema, especialment les primeres obres de Luis Buñuel; el cinema expressionista alemany (*El gabinet del doctor Caligari*, de Wiene); el futurisme cinematogràfic (*Metropolis*, de Lang), i l'obra de Von Sternberg (*Der blaue Engel*).

Bloc 6. Els feliços anys vint. L'art déco

En aquest bloc s'estudia l'arquitectura de l'art déco; l'escola de Chicago; els grans edificis novaiorquesos: el Chrysler Building i l'Empire State Building; el mobiliari de

l'art déco; la música nord-americana: Irving Berlin i George Gershwin, i la revolució en el món de la moda femenina i el paper paradigmàtic de Coco Chanel.

Bloc 7. La Gran Depressió i l'art d'aquesta època

Aquest bloc inclou l'estudi de l'aparició del cinema d'animació (Disney); el còmic europeu (*Tintín*); el còmic nord-americà (*Superman*, *Batman*, *Capità Amèrica*, *Flash Gordon*, *Tarzan*); les *big band* americanes (Benny Goodman, Glenn Miller, Duke Ellington, etc.); el cinema negre; el *western* (*La diligència*, de Ford), i l'obra de Chaplin a la dècada dels 30 (*La quimera de l'or* i *Temps moderns*).

Bloc 8. La Segona Guerra Mundial

Entre altres continguts, s'hi estudia l'art del feixisme i del comunisme: l'exaltació del líder i de les idees; el cinema del feixisme (Riefensthal) i del comunisme (Eisenstein); la fotografia de guerra (Robert Capa); l'abstracció escultòrica (Moore, Pevsner, etc.), i el cinema clàssic americà: el cinema musical (Fred Astaire i Gene Kelly); l'obra de Lubitsch; *El gran dictador*, de Chaplin; *Casablanca*; el cinema de suspens de Hitchcock, etc., i les grans companyies (Warner Bros., United Artists, Columbia, Metro-Goldwyn-Mayer). També s'hi estudia el neorealisme italià: Rossellini i de Sica.

Bloc 9. El funcionalisme i les dècades 40 i 50

Aquest bloc inclou l'anàlisi de l'arquitectura funcional: Van der Rohe, Lloyd Wright, Le Corbusier i la Bauhaus. A més, també s'hi estudien els grans directors del cinema nord-americà: John Ford, Howard Hawks, William Wyler, Billy Wilder, John Huston, etc.; la comèdia espanyola, amb especial referència a Luis G. Berlanga; el còmic espanyol (l'editorial Bruguera i *Mortadel·lo i Filemó*), i l'alta costura: Balenciaga i Dior.

Bloc 10. Els anys 1960-1970

Entre altres aspectes, s'hi estudia la pintura expressionista abstracta (Pollock) i l'expressionista figurativa (Bacon i Freud); l'hiperrealisme (López); el grup El Paso; l'escultura basca (Oteiza, Chillida i Ibarrola); la moda francesa, especialment Yves Saint Laurent; la música pop i la British Invasion (The Beatles, The Rolling Stones,

The Who, The Kinks, etc.); el nou folk americà (Bob Dylan); el jazz de masses (Chet Baker, Miles Davis i Chick Corea); l'auge del flamenc (Camarón de la Isla i Paco de Lucía) i del ball flamenc (Antonio, Carmen Amaya i Antonio Gades); el cinema espanyol de la transició; el cinema nord-americà i japonès (Ford Coppola i Kurosawa); la televisió com a fenomen de masses, i el còmic de l'editorial Marvel.

Bloc 11. Els anys 1980-1990

Se centra en l'estudi de la postmodernitat arquitectònica; l'escultura de Botero i de Giacometti; els macroconcerts; el videoclip; la indústria del prêt-à-porter i els nous dissenyadors; el cinema espanyol: acceptació internacional (García, Trueba, Fernán Gómez, Almodóvar, Amenábar, Miró, Bollaín, etc.); la televisió en color i les retransmissions en directe, i el cinema d'animació: Disney, Pixar i DreamWorks.

Bloc 12. Els anys 2000-2015

Entre altres qüestions, s'hi analitza l'obra arquitectònica de Norman Foster i de Santiago Calatrava; la tecnologia digital aplicada al cinema, a la televisió, a la fotografia i a la música; els nous canals de promoció artística: YouTube; la irrupció del *hip-hop* i de la música *dance*, i les sèries de televisió.

Orientacions metodològiques

Mètodes i propostes didàctiques

Tota acció formativa persegueix l'aprenentatge de determinats continguts i la consecució d'uns objectius. Moltes vegades l'eficàcia consisteix a utilitzar mètodes diferents mitjançant un enfocament integrador. Un mètode d'aprenentatge pot considerar-se un pla estructurat que facilita i orienta el procés d'aprenentatge. És a dir, es podria considerar que és un conjunt de disponibilitats personals i instrumentals que s'han d'organitzar per promoure l'aprenentatge.

No hi ha un mètode superior a un altre, ja que tots presenten aspectes positius. La decisió d'emprar-ne un o un altre depèn de l'objectiu, el contingut, el criteri d'avaluació o l'estàndard d'aprenentatge avaluable que volem que interioritzin els alumnes. En el procés d'ensenyament-aprenentatge els alumnes han de ser els protagonistes del seu propi aprenentatge, mitjançant una metodologia activa i participativa per aconseguir un aprenentatge significatiu.

Qualsevol estratègia docent sol partir del suport dels mètodes didàctics bàsics, com els expositius i els que se centren en la demostració pràctica. Al costat d'aquests mètodes, hi ha un ampli ventall de tècniques, com el plantejament de casos, la simulació, la resolució de problemes, el debat dirigit, la comissió, els jocs de rol, el fòrum, etc. Amb totes aquestes estratègies, els alumnes han d'adquirir formació, maduresa intel·lectual i humana, i coneixements i destreses que els permetin progressar en el seu desenvolupament personal i social i incorporar-se a la vida activa i a l'educació superior.

També s'ha de proporcionar als alumnes l'oportunitat de millorar la capacitat d'utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació, tant les aplicacions més generals com les més específiques i directament relacionades amb l'art, ja que proporcionen motivació, desenvolupen l'aprenentatge autònom i faciliten l'accés a les diferents obres d'art.

Així mateix, és important que els alumnes desenvolupin l'hàbit de la lectura i la capacitat d'expressar-se en públic, i la comprensió raonada i l'anàlisi crítica dels conceptes humanístics i estètics que els han de permetre interpretar les imatges i les teories artístiques amb plaer, rigor i sensibilitat, amb la finalitat de treballar, d'aquesta manera, la transversalitat.

Tot això requereix, lògicament, que els alumnes puguin analitzar, investigar, valorar, exposar i aplicar els procediments propis de l'estudi de l'assignatura de fonaments de l'art, així com emetre opinions sobre aquests procediments.

Recursos didàctics

La selecció dels diferents tipus de recursos que s'utilitzaran depèn de l'estratègia didàctica de cada professor i de les particularitats del grup classe que els emprarà, però sempre s'ha de tenir en compte que els protagonistes de l'aprenentatge han de ser els alumnes i que els diferents instruments s'han d'adaptar als alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu, a fi de fomentar la qualitat, l'equitat i la inclusió educatives i la no-discriminació de les persones amb discapacitat, tal com estableix la normativa. Així mateix, s'ha de fomentar el coneixement i la valoració del patrimoni cultural i artístic de les Illes Balears i se n'ha de promoure la conservació i la millora.

El coneixement dels continguts fa que els alumnes desenvolupin una cultura estètica que els proporciona un patrimoni acadèmic, el qual els permet accedir a dades i sabers coherents, actualitzats i rellevants i processar-los, així com integrar els aprenentatges i les experiències que contribueixen a adquirir la terminologia i el vocabulari específic dels continguts, els criteris d'avaluació i els estàndards d'aprenentatge avaluable d'aquesta assignatura.

Entre les diferents tècniques a les quals es pot recórrer hi ha els mètodes més clàssics (llibres de text amb fotos, diapositives, vídeos i projectors) i altres de basats en les tecnologies de la informació i la comunicació (pissarres digitals, canons de projecció, visites virtuals als museus, blogs, etc.).

Amb la utilització dels diferents recursos didàctics, es guia els alumnes en el procés d'aprenentatge mitjançant una sèrie d'estratègies, entre les quals podem destacar les de proporcionar als alumnes eines de feina (coneixement de les tècniques i els termes artístics); analitzar i comparar els canvis produïts en la concepció de l'art i les funcions de l'art en diferents moments històrics i en diverses cultures; analitzar de forma crítica i raonada imatges que permetin assimilar i comprendre l'evolució de les formes artístiques en cada època i lloc; caracteritzar els principals estils artístics; elaborar treballs de recerca que obliguin a emprar fonts i recursos bibliogràfics; promoure l'interès pel llegat historicoartístic de les Illes Balears i la valoració d'aquest patrimoni, etc.

Distribució espai-temps

Les diferents activitats d'ensenyament es poden dur a terme en una aula normal, en una aula matèria o amb visites a diferents exposicions o museus, depenent de la programació que s'hagi elaborat.

Tipologia d'agrupaments

La programació i el perfil de l'activitat determinen la forma de fer feina dels alumnes, que pot ser de tipus individual, en petits grups, en grups més nombrosos, de forma col·laborativa, a partir de recerques, etc.

Tractament disciplinari

D'acord amb les finalitats, els objectius i els estàndards d'aprenentatge avaluable, l'assignatura de fonaments de l'art ha de contribuir a sensibilitzar els alumnes en l'anàlisi, el coneixement i l'estudi crític i raonat de les obres artístiques. Això implica que, a més a més, s'ha d'estudiar el context històric de l'obra d'art, per la qual cosa és indubtable la connexió d'aquesta assignatura amb l'assignatura d'història i, també, amb la de geografia.

En els treballs de recerca s'utilitzen, de forma interdisciplinària, diferents fonts documentals i recursos molt variats, com bibliogràfics, audiovisuals o informàtics, a fi d'aconseguir que es valori positivament el patrimoni historicoartístic, especialment el més proper.

També s'ha de tenir en compte que la matèria s'ha de tractar interdisciplinàriament a fi d'assolir les diferents competències.

Avaluació

L'avaluació s'ha convertit en un element nuclear del discurs pedagògic contemporani i és un valuós instrument de seguiment i valoració dels resultats obtinguts i de millora dels processos que permeten obtenir-los. Per això, l'avaluació és un procés sistemàtic de recollida i anàlisi de la informació de forma fiable i vàlida, orientat a emetre judicis de mèrit o de valor.

Avaluar suposa sempre l'acte d'establir el valor d'alguna cosa i, per això, no n'hi ha prou amb la simple recollida d'informació, sinó que s'ha d'interpretar i s'ha de valorar de forma crítica, la qual cosa facilita als docents la presa de decisions que permeten donar una millor resposta a les necessitats educatives dels alumnes. Aquests tenen el dret de ser avaluats d'acord amb criteris de plena objectivitat, així com a conèixer els resultats dels seus aprenentatges, a fi que la informació que s'obtingui a través dels procediments informals i formals d'avaluació tinguin valor formatiu i els comprometin a millorar la seva educació.

Segons la normativa, els referents actuals de l'avaluació per comprovar el grau d'adquisició dels continguts de l'assignatura són els criteris d'avaluació i els estàndards d'aprenentatge avaluable. Els professors decideixen si els alumnes han adquirit aquests continguts.

Els criteris d'avaluació s'han d'incloure en la programació didàctica del departament, i els alumnes n'han d'estar informats. L'avaluació de l'aprenentatge dels alumnes ha de ser continuada i sempre s'ha de tenir en compte la normativa referent a l'assistència regular a classe i la participació en les diferents activitats proposades pels professors de la matèria.

Els professors han d'avaluar tant els aprenentatges dels alumnes com els processos d'ensenyament i la mateixa pràctica docent (autoinforme, dossier de docència, informe extern, etc.). Segons la normativa, en les programacions didàctiques s'han d'establir indicadors d'assoliment. Per obtenir, en cada moment, una informació vàlida i fiable de l'avaluació dels alumnes, els professors poden utilitzar, entre altres instruments, l'observació directa, la revisió del quadern o de treballs i les proves de rendiment (exàmens, tests, proves estandarditzades, etc.).

D'acord amb la normativa, s'han d'establir les mesures més adequades perquè l'avaluació s'adapti als alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu. Aquesta adaptació no pot suposar, en cap cas, una minoració de la qualificació obtinguda.

Pel que fa a l'avaluació de la matèria, juntament amb l'adquisició dels continguts i la consecució dels criteris d'avaluació i els estàndards d'aprenentatge que estableix la normativa, s'ha de valorar la capacitat d'anàlisi i apreciació de la qualitat estètica de les obres d'art i el grau d'adquisició de les competències lingüístiques necessàries per expressar sentiments i idees pròpies davant aquestes obres.

El paper dels docents

Aconseguir que tots els joves desenvolupin al màxim les seves capacitats, en un marc de qualitat i equitat; convertir els objectius generals en èxits concrets; adaptar el currículum i l'acció educativa a les circumstàncies específiques en què els centres duen a terme la seva tasca, i aconseguir que els pares s'impliquin en l'educació dels fills no és possible sense els professors, ja que aquests són un dels factors essencials de la qualitat de l'educació, tal com es reconeix en la normativa educativa.

Entre les funcions dels professors destaquen les de programar i ensenyar la matèria; avaluar el procés d'aprenentatge dels alumnes i els processos d'ensenyament; dirigir i orientar el procés educatiu i d'aprenentatge dels alumnes i donar-hi suport; informar les famílies, etc.

Participació de les famílies

Les famílies són les primeres responsables de l'educació dels seus fills, segons la normativa educativa; per això, el sistema educatiu les ha de tenir en compte i ha de confiar en les seves decisions. La normativa també indica que les famílies han de col·laborar amb els seus fills en la feina quotidiana i s'hi han de comprometre.

Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències

Comunicació lingüística

- Adquisició i ús adequat del vocabulari artístic, imprescindible per definir conceptes relacionats amb els fonaments de l'art.
- Comprensió d'informació i de textos de caràcter artístic de cada vegada més complexos, a fi de poder distingir les qüestions importants de les secundàries.
- Elaboració d'exposicions orals i escrites coherents, amb un ús correcte de la sintaxi i el lèxic, per comentar documents tant escrits com visuals referents a una obra d'art i aconseguir dominar els recursos per a la comunicació interpersonal.
- Ús de la llengua com a eina d'aprenentatge, atesa la varietat de fonts a les quals es té accés per extreure informació global i específica i les fórmules que s'utilitzen (esquemes, mapes conceptuals, diagrames, comentaris de text).

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

- Utilització de diversos tipus de pensament lògic i espacial per explicar i descriure la realitat artística.
- Ús d'eines matemàtiques (proporcions) per analitzar i descriure una obra d'art.
- Reconeixement de les relacions entre l'art i les matemàtiques (art i geometria).
- Utilització del mètode científic en tasques en què es plantegen problemes, es formulen hipòtesis, se cerca informació i, finalment, es comproven els resultats.

Competència digital

- Utilització del llenguatge específic en l'ús d'aplicacions informàtiques.
- Ús habitual de les tecnologies de la informació i la comunicació com a eina de feina individual i compartida per cercar, obtenir i processar la informació de forma crítica.

- Creació de continguts mitjançant les possibilitats que ofereix la informàtica (bases de dades, recursos multimèdia, Internet, etc.).
- Utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació per a la interacció professor-alumne (plataforma Moodle, aula virtual, blogs, etc.).
- Coneixement de les limitacions i els riscos (accessibilitat i acceptabilitat) de les fonts informàtiques i respecte dels principis ètics a l'hora d'emprar-les.
- Motivació per aprendre a usar les tecnologies i millorar-ne l'ús.

Aprendre a aprendre

- Coneixement dels processos mentals de l'aprenentatge partint del que se sap i planificació del propi aprenentatge a través de la gestió eficaç del temps i de la informació.
- Obtenció d'estratègies de planificació per resoldre una tasca, supervisar la pròpia feina i avaluar els resultats obtinguts.
- Ús de la motivació i la curiositat per aprendre a fi d'aconseguir sentir-se protagonista del procés i el resultat de l'aprenentatge.

Competències socials i cíviques

- Coneixement, valoració i respecte de les principals manifestacions artístiques i culturals del passat i del present que constitueixen el patrimoni de les societats.
- Reconeixement de conceptes ètics (igualtat, no-discriminació, democràcia, drets humans, etc.) en la interpretació d'obres d'art de diferents èpoques i societats.
- Organització de debats de contingut artístic, en els quals es respectin les diferències i se superin els prejudicis, a fi de manifestar solidaritat i participar en la presa de decisions de forma democràtica.

Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

- Elaboració de projectes relacionats amb els fonaments de l'art prenent decisions i assumint responsabilitats de manera autònoma.
- Utilització de debats i treballs, tant individuals com en grup, per saber comunicar-se i negociar de manera argumentada.

Consciència i expressions culturals

- Coneixement i valoració del fet artístic i dels diferents estils i gèneres artístics, tant històrics com actuals.
- Demostració de sensibilitat cap a l'expressió creativa d'idees, experiències i emocions a través de les arts plàstiques.
- Identificació dels elements expressius bàsics i dels materials, suports, eines i tècniques d'expressió.
- Respecte per la diversitat cultural i el diàleg entre cultures i societats.
- Gaudi i valoració crítica de les obres artístiques i culturals i demostració d'interès i respecte per aquestes.

Objectius específics

L'ensenyament dels fonaments de l'art tant al primer curs del batxillerat com al segon té els objectius següents:

1. Comprendre i valorar els principals canvis en la concepció de l'art i l'evolució de les funcions d'aquest al llarg de la història emprant procediments i conceptes adequats i desenvolupar actituds de sensibilitat i valoració.
2. Conèixer i explicar l'obra d'art globalment com a exponent de la creativitat humana, susceptible de ser gaudida per si mateixa i de ser valorada com a document testimonial d'una època i d'una cultura.
3. Utilitzar un mètode d'anàlisi que permeti conèixer amb rigor les obres d'art i desenvolupar, alhora, la sensibilitat i la imaginació.
4. Comprendre el llenguatge artístic de les diferents arts visuals i adquirir una terminologia específica que, al seu torn, permeti desenvolupar la sensibilitat i la creativitat.
5. Reconèixer i diferenciar les manifestacions artístiques més destacades dels principals estils de l'art occidental, situar-les en el temps i l'espai i valorar-ne la pervivència en etapes posteriors.
6. Conèixer, gaudir i valorar el patrimoni artístic, contribuir de forma activa a conservar-lo com a font de riquesa i com a llegat que s'ha de transmetre a les generacions futures i rebutjar els comportaments que el deteriorenen o el fan desaparèixer.
7. Contribuir a la formació del gust personal, la capacitat de gaudi estètic i el sentit crític i aprendre a expressar sentiments i idees pròpies davant la contemplació de les creacions artístiques, a respectar la diversitat de percepcions davant l'obra d'art i a superar estereotips i prejudicis.

8. Analitzar autors, obres i temes d'estils particularment rellevants en la producció artística de l'àmbit de les Illes Balears.
9. Dur a terme activitats de documentació i indagació en les quals s'analitzin, es contrastin i s'interpretin informacions diverses sobre aspectes de la història de l'art, a fi de comprendre la varietat de les manifestacions artístiques al llarg del temps.
10. Prendre consciència de la significació especial que té el patrimoni històric i artístic com a manifestació de la memòria col·lectiva i com a expressió de la identitat pròpia i genuïna de les Illes Balears.

Continguts, criteris d'avaluació i estàndards d'aprenentatge avaluable

FONAMENTS DE L'ART I

BLOC 1. ELS ORÍGENS DE LES IMATGES ARTÍSTIQUES
Continguts
Art rupestre: pintura i escultura. Representació simbòlica. Les construccions megalítiques. Stonehenge, mite i realitat. Cultura talaiòtica balear.
Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable
1. Analitzar la temàtica de l'escultura i la pintura rupestres. 1.1. <i>Identifica les imatges rupestres i les relacions que mantenen amb les imatges tribals o ètniques existents al món.</i> 2. Debatre sobre les possibles explicacions simbòliques de les imatges rupestres. 2.1. <i>Relaciona les imatges amb un possible significat iconològic.</i> 3. Reconèixer les característiques principals de la pintura rupestre. 3.1. <i>Compara les imatges prehistòriques amb les imatges de grups ètnics de l'actualitat i estableix possibles paral·lelismes.</i> 3.2. <i>Relaciona la iconografia rupestre amb composicions d'artistes actuals.</i> 4. Explicar les característiques tècniques de la pintura rupestre a partir d'exemples rellevants existents a la península Ibèrica. 4.1. <i>Analitza, a partir de fonts historiogràfiques, la tècnica de l'art rupestre i la possibilitat d'emprar-la actualment.</i> 5. Analitzar Stonehenge i les tasques de recreació dutes a terme al segle XX en aquest monument. Reconèixer les característiques principals de la cultura talaiòtica balear. 5.1. <i>Analitza Stonehenge i l'autenticitat simbòlica i històrica d'aquest monument.</i>
BLOC 2. LES GRANS CULTURES DE L'ANTIGUITAT: EGIPTE, MESOPOTÀMIA I PÈRSIA I LA XINA

Continguts

Egipte.

Cultura sedentària i agrícola, arquitectura i obra civil.

Culte als morts, immortalitat i resurrecció. El mite d'Isis.

L'idealisme en la representació. Faraó-déu.

Esquematització narrativa: la pintura.

Rigidesa narrativa i rigidesa política.

Pintura encàustica.

Idealisme i naturalisme: escultura.

Mobiliari i objectes sumptuaris.

Mesopotàmia i Pèrsia.

Fets artístics rellevants: restes arqueològiques.

La Xina: escultura de terracota.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Identificar l'art egipci en relació amb altres cultures diferents.

1.1. Reconeix les imatges de les restes arqueològiques rellevants i la ubicació d'aquestes dins la cultura corresponent.

2. Analitzar la possible relació entre la forma de vida i l'art egipci.

2.1. Relaciona el tipus de vida sedentari amb l'apogeu de l'arquitectura i de les obres públiques.

2.2. Infeix la relació entre l'escultura oficial i el seu patrocinador i l'associa al tipus d'imatge que s'ha de representar.

2.3. Estableix una relació causa-forma entre l'estructura política i la plasmació plàstica que se'n fa.

3. Explicar la iconologia egípcia i relacionar la imatge amb el poder polític.

3.1. Analitza el culte a Isis i la possible relació d'aquest culte amb la religió judeocristiana.

4. Identificar la tècnica narrativa de les pintures egípcies.

4.1. Explica l'organització narrativa de les pintures egípcies.

5. Comparar les diferents peces escultòriques i la finalitat que tenen: pedra, fusta, objectes sumptuaris, sarcòfags, etc.

5.1. Analitza les peces escultòriques egípcies.

6. Experimentar la tècnica de la pintura encàustica.

6.1. Aplica la tècnica de la pintura encàustica a un treball concret.

7. Reconèixer la tipologia de les cultures egípcia i xinesa i de les enclavades a l'Orient Mitjà.

7.1. Compara la cronologia i la iconografia de les cultures persa, egípcia i xinesa.

8. Reconèixer les escultures de terracota dels guerrers de Xian, del mausoleu del primer emperador qin.

8.1. Identifica la concepció formal de les escultures del mausoleu enfront d'altres obres

arqueològiques.

9. Relacionar les claus polítiques i les artístiques dels guerrers de Xian.

9.1. *Relaciona la creació del mausoleu del primer emperador qin amb la història de la Xina i en destaca la transcendència política i social.*

10. Relacionar la tècnica de l'escultura de terracota amb usos actuals similars.

10.1. *Reconeix i explica la tècnica de la terracota.*

11. Analitzar, en les cultures antigues, la diferència entre imatges idealistes i naturalistes i la relació que hi pot haver amb la finalitat de la peça.

11.1. *Describeix les diferències entre l'escultura idealista i l'escultura naturalista.*

BLOC 3. L'ORIGEN D'EUROPA. GRÈCIA

Continguts

Grècia: entre Egipte i Pèrsia.

Política i art: el Partenó.

Arquitectura grega. Elements constitutius.

Religió i art. Fídies.

Apologia del cos humà. Força i sensualitat.

Evolució de la forma des del hieratisme egipci: art arcaic, clàssic i hel·lenístic.

Art hel·lenístic: naturalisme i expressivitat, emoció i tensió dramàtica.

Ceràmica grega: iconologia, recursos ornamentals. Tècniques: negre sobre vermell.

Andòcides. Vermell sobre negre.

Objectes de la cultura grega: figures, eines, joies.

El teatre grec: arquitectura, temes i recursos iconogràfics.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Analitzar comparativament l'art arcaic grec i l'art egipci fronterer.

1.1. *Relaciona el naixement de la cultura grega amb la influència de les cultures d'Egipte i Pèrsia.*

2. Identificar l'arquitectura grega. Orígens formals i socials.

2.1. *Identifica els elements essencials de l'arquitectura grega.*

3. Explicar convenientment les parts essencials de l'arquitectura grega.

3.1. *Comenta les diferències entre les tres èpoques essencials de l'art escultòric grec.*

4. Diferenciar les etapes de l'art grec a partir de les peculiaritats de cada etapa reflectides en una creació determinada.

4.1. *Describeix les diferències entre els tres ordres clàssics: dòric, jònic i corinti.*

5. Relacionar l'art grec amb altres cultures o aplicacions posteriors.

5.1. *Analitza la simbologia de les deïtats gregues.*

5.2. *Describeix la relació entre les escultures grega, romana, renaixentista i neoclàssica.*

6. Descriure la tècnica de la ceràmica grega.

6.1. *Compara l'evolució cronològica de la ceràmica grega.*

7. Identificar la tipologia de la joieria grega en relació amb altres cultures.
7.1. *Compara restes arqueològiques de joies i objectes de les diferents cultures coetànies de la cultura grega.*
8. Valorar el teatre grec i la influència que ha exercit en el teatre posterior.
8.1. *Descriu les característiques del teatre grec i la influència que ha exercit en el teatre actual.*

BLOC 4. L'IMPERI OCCIDENTAL: ROMA

Continguts

Roma, la gran cultura mediterrània.
L'art etrusc. Elements identificadors.
L'estructura política romana i la relació que manté amb l'art.
Classicisme i idealització a les escultures i els busts d'emperadors.
L'obra civil romana. Arquitectura. Basílica. Obres públiques.
La pintura romana. Tècnica del fresc.
Literatura i teatre romans.
Arts aplicades: mobiliari, objectes i indumentària.
El llegat romà a Hispània.
Pol·lèntia.

criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Valorar la importància de la cultura romana a la Mediterrània i la seva transcendència històrica posterior. Illes Balears: Pol·lèntia.
  - 1.1. *Relaciona el naixement de la cultura romana amb la influència grega.*
  - 1.2. *Situa al mapa de la Mediterrània les cultures grega, romana i fenícia.*
2. Explicar la importància del llatí com a llengua comuna europea i la transcendència que té en l'art.
  - 2.1. *Relaciona l'expansió política i artística romana amb l'ús del llatí i el dret romà.*
3. Identificar les obres arquitectòniques de la cultura romana a partir de la identificació visual dels seus elements principals.
  - 3.1. *Identifica els elements arquitectònics essencials de la cultura romana.*
4. Relacionar la basílica romana amb les esglésies cristianes posteriors i analitzar les plantes de diferents edificis.
  - 4.1. *Compara les basíliques de l'Imperi romà amb les esglésies construïdes posteriorment.*
5. Valorar la importància tècnica dels edificis romans.
  - 5.1. *Relaciona el Panteó d'Agripa amb la basílica de Sant Pere del Vaticà.*
6. Analitzar la tècnica de la pintura al fresc i del mosaic.
  - 6.1. *Descriu les tècniques del mosaic i de la pintura al fresc.*
7. Relacionar el teatre romà i el teatre grec.
  - 7.1. *Relaciona el teatre actual amb els teatres grec i romà.*
8. Comparar les arts aplicades de la cultura romana amb les d'altres moments i

cultures diferents.

8.1. *Relaciona la història de Pompeia i Herculà i la influència que han exercit en l'art europeu posterior.*

8.2. *Comenta la indumentària romana i com s'ha aplicat en la història de l'art posterior.*

BLOC 5. L'ART VISIGÒTIC I HISPANOMUSULMÀ

Continguts

Final de l'Imperi romà d'occident. L'arrianisme.

Arquitectura: pèrdua de la tècnica arquitectònica romana.

L'art preromànic asturià.

L'escultura: relleus als capitells.

Tècniques. Motius iconogràfics.

Art dels pobles del nord d'Europa. Normands.

Els còdexs miniats. La il·lustració en pergamí. Tècniques. Iconografia medieval.

Pergamins i còdexs.

Joieria visigòtica.

L'art àrab a la península Ibèrica. L'islamisme. L'arc de ferradura. Art mossàrab.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Identificar les claus expressives de l'art visigòtic.

1.1. *Identifica els principals monuments del preromànic espanyol.*

1.2. *Compara l'escultura romana i la visigòtica.*

2. Relacionar la situació social i l'art aplicat.

2.1. *Reconeix les claus polítiques que provoquen la decadència de l'Imperi romà.*

2.2. *Relaciona el final de l'Imperi romà amb la disgregació artística europea.*

2.3. *Compara la pintura visigòtica amb la romana anterior.*

3. Analitzar les característiques principals dels temples visigòtics.

3.1. *Identifica les principals característiques dels temples visigòtics a partir de fonts historiogràfiques d'exemples representatius.*

4. Diferenciar l'art cristià i l'àrab a la península Ibèrica.

4.1. *Relaciona l'arc de ferradura amb l'ús que se'n fa en l'art àrab de la península Ibèrica.*

5. Analitzar la tècnica de l'enteixinat de les cobertes de fusta a les esglésies espanyoles.

5.1. *Reconeix les principals característiques dels enteixinats de fusta en exemples representatius.*

6. Descriure la tècnica de la pintura i l'escriptura sobre pergamí. Motius iconogràfics.

6.1. *Analitza el llibre de l'Apocalipsi i com s'aplica a l'art de tots els temps.*

6.2. *Reconeix la tècnica de la pintura i l'escriptura sobre pergamí.*

6.3. *Identifica i explica les característiques de la iconografia medieval a partir de còdexs i pergamins representatius.*

7. Explicar la tècnica de fabricació de la joieria visigòtica. La tècnica de l'alveolat i l'aplicació posterior d'aquesta tècnica.

7.1. Explica la tècnica de la joieria visigòtica a partir de fonts historiogràfiques que reflecteixen peces representatives.

8. Identificar les claus expressives de l'art del nord d'Europa, tant a Espanya com a la resta del continent.

8.1. Identifica l'art dels pobles del nord d'Europa i elements similars localitzats a Espanya.

BLOC 6. EL ROMÀNIC, ART EUROPEU

Continguts

Creació i difusió del romànic. L'orde benedictí i sant Bernat de Claravall.

El mil·lenarisme i la influència que exerceix en l'art.

El simbolisme romànic. La llum. Màndorla. Pantocràtor. Jerarquització.

L'esquematzació en la representació figurativa. Pintura i escultura.

Arquitectura. Característiques. Edificis representatius.

Pintura romànica. Característiques iconològiques.

Escultura. Imatges religioses. Capitells. Pòrtics.

Indumentària, mobiliari i costums. Vida quotidiana.

criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Explicar la relació entre l'orde benedictí i l'expansió de l'art romànic.

1.1. Relaciona l'obra dels frares benedictins i la internacionalització de l'art romànic.

1.2. Relaciona el Camí de Sant Jaume i la importància religiosa que té amb l'aplicació de l'art romànic.

2. Identificar els elements romànics a l'arquitectura, especialment als edificis religiosos.

2.1. Comenta l'evolució de l'art naturalista romà a l'art simbòlic romànic.

2.2. Reconeix les principals característiques de l'arquitectura romànica i identifica visualment els elements que la diferencien.

2.3. Descriu els elements romànics de les esglésies espanyoles més representatives i indica possibles elements que s'hi han afegit posteriorment.

3. Comentar el mite o la realitat de la teoria mil·lenarista de la fi del món.

3.1. Comenta la identificació entre l'època romànica i les teories mil·lenaristes de la fi del món sorgides durant el Romanticisme.

4. Relacionar la iconologia medieval i la plasmació gràfica d'aquesta iconologia.

4.1. Reconeix la importància de la llum en la iconografia de l'arquitectura romànica.

5. Explicar la finalitat iconogràfica de l'escultura religiosa i la forma conseqüent amb aquest objectiu.

5.1. Explica els elements formals de l'escultura romànica.

6. Comparar l'escultura i la pintura romàniques amb les creacions anteriors i

posteriors.

6.1. *Identifica la iconografia romànica.*

7. Identificar els objectes i els elements característics de la vida quotidiana de l'edat mitjana, especialment la indumentària.

7.1. *Compara la vida quotidiana de les ciutats a l'època romànica amb la vida quotidiana de l'Imperi romà i valora la qualitat de vida i els costums d'aquestes dues èpoques.*

8. Comparar l'estructura narrativa romànica i la bizantina.

8.1. *Comenta l'organització narrativa a partir d'obres representatives.*

9. Relacionar la pintura romànica amb tècniques similars posteriors.

9.1. *Relaciona elements formals de la plàstica romànica amb creacions posteriors.*

BLOC 7. EL GÒTIC

Continguts

Desenvolupament econòmic europeu. Apogeu de les ciutats.

El gòtic, art europeu. Extensió geogràfica.

Arquitectura: edificis públics i religiosos.

La catedral gòtica. Característiques. La volta ogival. Rosassa. Pinacles. Els vitralls gòtics.

Etapas del gòtic: inicial, ple i florit.

Pintura gòtica. Pintura sobre taula. Tècnica. Estucat. Daurat. Estofat.

Escultura, evolució des de l'art romànic.

Indumentària i costums.

El gòtic català i la influència que exerceix a les Illes Balears.

La Seu i la Llotja de Palma.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Analitzar les claus socials i tècniques de l'origen del gòtic.

1.1. *Analitza la situació econòmica europea al segle XIII i com es relaciona amb el naixement del gòtic.*

2. Diferenciar les catedrals gòtiques d'altres d'anteriors i de posteriors. La Seu de Palma.

2.1. *Comenta els elements gòtics i com s'apliquen a les catedrals espanyoles més representatives.*

3. Identificar i anomenar correctament les claus principals de l'art gòtic: escultura, vitralls i arcuacions. Analitzar el gòtic civil: la Llotja de Palma.

3.1. *Identifica i anomena correctament els elements principals de l'art gòtic a partir de fonts historiogràfiques de mostres representatives.*

4. Relacionar l'art gòtic amb la revisió que se'n fa al segle XIX.

4.1. *Identifica la tipologia gòtica d'edificis cronològicament posteriors, especialment del neogòtic del segle XIX.*

5. Explicar el procés tècnic de la creació de vitralls.
  - 5.1. *Analitza el procés de fabricació i instal·lació dels vitralls a les catedrals més representatives.*
6. Identificar correctament l'escultura gòtica i comparar-la amb la romànica.
  - 6.1. *Explica el canvi formal de l'escultura romànica a la gòtica.*
7. Identificar el procés tècnic de la pintura sobre taula: preparació i resultats.
  - 7.1. *Identifica els elements de la pintura gòtica a partir de fonts historiogràfiques.*
  - 7.2. *Explica el procés tècnic de la pintura sobre taula.*
8. Descriure la tècnica de la pintura al tremp.
  - 8.1. *Comenta el procés de fabricació i aplicació de la pintura al tremp.*
9. Analitzar la indumentària gòtica a les imatges religioses i civils de l'època.
  - 9.1. *Identifica els elements característics de la indumentària gòtica a partir de fonts historiogràfiques.*

BLOC 8. EL RENAIXEMENT

Continguts

El Renaixement, estil identificador de la cultura europea.
Etapas: Trecento, Quattrocento i Cinquecento.
Expansió del Renaixement des d'Itàlia a la resta d'Europa.
Florència (els Mèdici) i Roma (el papat).
Arquitectura del Renaixement. Tipologia i edificis principals.
Escultura: Donatello.
Pintura: de la representació jeràrquica medieval a la visió realista. Piero della Francesca, Giotto di Bondone i Masaccio.
Pintura a l'oli. Tècnica.
Cànon renaixentista: Sandro Botticelli.
Leonardo da Vinci: vida i obres.
El colorit venecià: Ticià, Tintoretto. Veronese.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Valorar la importància històrica i la transcendència posterior del Renaixement.
  - 1.1. *Analitza l'origen del Renaixement a Itàlia.*
  - 1.2. *Relaciona les etapes de la implantació del Renaixement i la cronologia gòtica a Europa.*
2. Identificar les claus tècniques de l'arquitectura renaixentista i com es relacionen amb la cultura romana.
  - 2.1. *Comenta la importància de la cultura romana en l'art del Renaixement.*
3. Reconèixer la proporció àuria en algun element d'estil renaixentista: arquitectura, mobiliari, etc.
  - 3.1. *Analitza la relació dels elements arquitectònics aplicant-hi la proporció àuria.*
4. Identificar les principals obres dels artistes del Renaixement italià.
  - 4.1. *Identifica els canvis en la pintura des del gòtic fins al Renaixement.*

- 4.2. *Reconeix les principals pintures del Renaixement i els autors corresponents.*
- 4.3. *Analitza la vida i l'obra de Leonardo da Vinci.*
- 4.4. *Explica l'obra de Rafael, especialment l'Escola d'Atenes i els retrats La Fornarina i Baldasare Castiglione.*
- 5. *Comparar la pintura veneciana amb la de la resta d'Europa.*
  - 5.1. *Compara l'evolució des de la pintura del primer Renaixement fins al colorit venecià.*
- 6. *Identificar les escultures i els treballs en volum més emblemàtics del Renaixement.*
  - 6.1. *Identifica les escultures i els treballs en volum més emblemàtics del Renaixement.*
- 7. *Analitzar la indumentària de l'època, principalment en la pintura.*
  - 7.1. *Analitza la indumentària reflectida en els quadres del Veronese.*
- 8. *Reconèixer les claus tècniques de la perspectiva cònica.*
  - 8.1. *Describeu amb detall el quadre Lavatori dels peus, de Jacopo Robusti, Il Tintoretto, i l'aplicació tècnica de la perspectiva cònica.*
- 9. *Explicar les claus tècniques de la pintura a l'oli, sobretot quan s'aplica sobre tela.*
  - 9.1. *Describeu la tècnica de la pintura a l'oli sobre tela i la relaciona amb la pintura sobre taula anterior.*
- 10. *Valorar la diferència tècnica de la pintura al tremp i la pintura a l'oli.*
  - 10.1. *Debat sobre les característiques de la pintura al tremp i de la pintura a l'oli.*

BLOC 9. MIQUEL ÀNGEL BUONARROTI

Continguts

Biografia i relació amb el seu entorn. Relació amb els Mèdici i amb Juli II.
L'artista com a element rellevant social.
L'artista total.
Arquitectura. Sant Pere del Vaticà.
Pintura. Capella Sixtina. Pintura al fresc. Concepció iconològica i iconogràfica.
Escultura. Evolució personal. Obres representatives.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

- 1. *Explicar la relació de mecenatge entre Miquel Àngel, els Mèdici i el papa Juli II.*
  - 1.1. *Comenta la relació entre els mecenes i l'art, especialment entre els Mèdici, Juli II i Miquel Àngel.*
- 2. *Analitzar la importància del concepte d'artista total.*
  - 2.1. *Reconeix la importància històrica de l'obra en conjunt de Miquel Àngel.*
  - 2.2. *Analitza l'obra arquitectònica, escultòrica i pictòrica de Miquel Àngel.*
- 3. *Descriure les claus iconològiques i iconogràfiques als frescs de la Capella Sixtina.*
  - 3.1. *Comenta el procés de creació de la pintura al fresc de la Capella Sixtina.*
- 4. *Identificar les claus evolutives a l'escultura de Miquel Àngel.*
  - 4.1. *Analitza l'evolució iconogràfica de l'escultura de Miquel Àngel i remarca especialment les*

escultures del final de la seva vida.

BLOC 10. EL RENAIXEMENT A ESPANYA

Continguts

Implantació. Cronologia. Fites històriques espanyoles: els Reis Catòlics. Carles V. Felip II i la seva relació amb l'art.

Característiques peculiars de l'art espanyol dels segles XV i XVI. Del plateresc a Juan de Herrera

Arquitectura: palau de Carles V. El Escorial. Façana de la Universitat de Salamanca.

Pintura: Pedro Berruguete. Ticià. El Bosch. El Greco.

Sofonisba Anguissola, pintora.

Escultura: retaules. Alonso Berruguete.

La música renaixentista. Instruments. Compositors.

El moble i el vestuari.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Relacionar la cronologia del Renaixement espanyol amb el Renaixement italià.
  - 1.1. *Resumeix els principals fets històrics relacionats amb l'art espanyol.*
2. Identificar la relació entre la societat de l'època i les arts plàstiques.
  - 2.1. *Explica la relació entre l'emperador Carles V i Ticià.*
  - 2.2. *Explica la fallida relació entre Felip II i El Greco.*
3. Reconèixer les principals obres arquitectòniques del Renaixement espanyol.
  - 3.1. *Identifica la tipologia de l'edifici renaixentista, referent en edificis emblemàtics espanyols.*
4. Comparar la tècnica escultòrica de la península Ibèrica amb la de la resta d'Europa.
  - 4.1. *Compara l'escultura religiosa espanyola amb l'escultura italiana coetània.*
  - 4.2. *Analitza l'expressivitat a l'obra de Berruguete.*
5. Distingir les obres pictòriques més importants del Renaixement espanyol.
  - 5.1. *Comenta l'obra del Bosch i la seva relació amb la monarquia espanyola.*
  - 5.2. *Analitza l'obra pictòrica d'El Greco i la seva relació amb la iconologia bizantina.*
6. Comparar l'obra pictòrica de Sofonisba Anguissola amb la pintura coetània.
  - 6.1. *Analitza l'obra de la pintora Sofonisba Anguissola.*
7. Identificar les claus de la música renaixentista.
  - 7.1. *Reconeix els instruments musicals del Renaixement.*
  - 7.2. *Analitza l'obra musical de Tomás Luis de Victoria.*
8. Reconèixer els objectes quotidians i la indumentària del Renaixement.
  - 8.1. *Identifica la tipologia del moble del Renaixement: caixes, arquilles, barguenyos, cadires de frare.*
  - 8.2. *Analitza els vestits dels personatges dels quadres del Renaixement, especialment a l'obra de Sanxes-Coello.*

BLOC 11. EL BARROC

Continguts

Origen. La crisi política europea. La Guerra dels Trenta Anys. La política espanyola. El Concili de Trento i la importància que té en el canvi iconogràfic de les imatges religioses.

L'excés, el desequilibri manierista i l'asimetria en l'art barroco.

Característiques de l'arquitectura barroca. Borromini. Bernini. La catedral de Múrcia.

Púlpit de la basílica de Sant Pere del Vaticà. La columna salomònica.

Escultura barroca.

La imatgeria espanyola. Tècnica i temàtica. Gregorio Fernández, Alonso Cano, Pedro de Mena.

La pintura barroca. El tenebrisme. Caravaggio. Naturalisme. Valdés Leal, Murillo.

El realisme. Diego Rodríguez de Silva y Velázquez.

La pintura flamenca: Rubens, Rembrandt.

El costumisme holandès: Vermeer. Carel Fabritius.

Música. El naixement de l'òpera.

Elements compositius de l'òpera: música, llibret, escenografia, attrezzo, vestuari.

Músics importants: Antonio Vivaldi, Claudio Monteverdi, Georg Friedrich Händel, Johann Sebastian Bach, Georg Philipp Telemann, Jean-Philippe Rameau, Domenico Scarlatti.

Mobiliari, indumentària i arts decoratives del barroc.

Arquitectura barroca a les Illes Balears.

criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge evaluables

1. Reconèixer les claus de l'art barroco.

1.1. *Relaciona la situació política europea amb l'evolució des del Renaixement cap al barroco.*

1.2. *Analitza les instruccions emanades del Concili de Trento sobre la manera de representar a les esglésies.*

1.3. *Analitza el púlpit de la basílica de Sant Pere i els elements que l'identifiquen.*

1.4. *Analitza les peculiaritats de la imatgeria espanyola. Temàtica i tècnica.*

2. Utilitzar correctament el vocabulari tècnic aplicat als elements arquitectònics.

2.1. *Identifica les principals característiques de l'arquitectura barroca.*

3. Identificar l'asimetria en elements de l'art barroco i d'altres cultures diferents.

3.1. *Relaciona l'art barroco europeu i l'art colonial hispanoamericà.*

3.2. *Compara el barroco amb creacions formals recarregades o barroquistes posteriors.*

4. Comparar les façanes renaixentistes i barroques a Espanya. Reconèixer l'arquitectura barroca a les Illes Balears.

4.1. *Descriu i compara façanes de les esglésies més representatives de l'art barroco.*

5. Identificar les obres més representatives de l'escultura barroca i relacionar-les amb els autors corresponents.
- 5.1. *Comenta els principals treballs de Gian Lorenzo Bernini com a escultor i la seva evolució des de l'escultura de Miquel Àngel Buonarroti.*
- 5.2. *Analitza l'obra l'Èxtasi de santa Teresa i com es relaciona amb artistes posteriors, per exemple Dalí.*
6. Distingir l'escultura hispànica de l'escultura de la resta d'Europa.
- 6.1. *Identifica les principals obres de la imatgeria religiosa espanyola.*
7. Comparar l'escultura monocromàtica i l'escultura policromada.
- 7.1. *Compara l'escultura de Bernini amb la de Gregorio Fernández.*
8. Identificar la pintura barroca i comparar-ne els diferents estils per països.
- 8.1. *Identifica els principals pintors barrocs.*
- 8.2. *Analitza el tractament de la perspectiva a Las Meninas de Velázquez.*
- 8.3. *Compara la tècnica pictòrica de Velázquez amb la pintura impressionista posterior.*
- 8.4. *Analitza l'obra pictòrica de Peter Paulus Rubens i Rembrandt Harmenszoon van Rijn.*
- 8.5. *Explica la pintura costumista holandesa: tractament pictòric, mida de la tela, tècnica.*
9. Comparar la il·luminació del tenebrisme al barroc amb la de cultures posteriors.
- 9.1. *Relaciona Michelangelo Merisi da Caravaggio amb Josep de Ribera, Juan de Valdés Leal i Diego Rodríguez de Silva y Velázquez.*
10. Reconèixer la música barroca i l'evolució que experimenta des de la música renaixentista.
- 10.1. *Reconeix la tipologia musical de la música barroca.*
- 10.2. *Identifica les peces més recognoscibles dels compositors d'aquesta època: Vivaldi, Monteverdi, Händel, J. S. Bach, Telemann, Rameau, Scarlatti.*
11. Valorar el naixement de l'òpera i la seva transcendència posterior.
- 11.1. *Describeu els principals components d'una òpera.*
12. Identificar el mobiliari i les arts decoratives del barroc.
- 12.1. *Compara el mobiliari i la indumentària del Renaixement amb els de l'època barroca.*
13. Analitzar el procés tècnic de la càmera obscura.
- 13.1. *Relaciona la càmera obscura pictòrica amb la càmera fotogràfica.*
- 13.2. *Comenta l'ús de la càmera obscura en relació amb l'obra de Carel Fabritius i altres artistes.*

BLOC 12. EL ROCOCÓ. FRANÇA. LA RESTA D'EUROPA

Continguts

Origen. Absolutisme polític de la monarquia francesa. Lluís XIV, *el Rei Sol*. Lluís XV.
Refinament sensual. Elegància.
Arquitectura. El palau de Versalles.
Pintura: Watteau, Fragonard, Boucher.

Louise-Élisabeth Vigée-Lebrun, pintora.

Pintura a Espanya.

Imatgeria espanyola.

Música: Mozart. Obres principals. Òperes.

Mobiliari i decoració d'interiors. L'estil Lluís XV. Indumentària i arts decoratives. Les manufactures reials europees. La porcellana de Sèvres, de Meissen i d'El Buen Retiro. La Reial Fàbrica de Vidre de La Granja de San Ildefonso (Segòvia). La joieria del segle XVIII.

La tècnica del vidre bufat.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Comparar l'art barroc i el rococó i establir-ne les similituds i les diferències.

1.1. *Identifica l'origen del rococó.*

1.2. *Relaciona la situació política francesa i el rococó.*

1.3. *Analitza l'evolució del barroc al rococó.*

2. Diferenciar la temàtica religiosa i la temàtica profana.

2.1. *Compara la pintura barroca i la pintura rococó.*

2.2. *Analitza la diferent temàtica del barroc religiós a la pintura galant francesa.*

2.3. *Analitza el quadre El gronxador, de Jean-Honoré Fragonard.*

3. Comparar les obres pictòriques de Louise-Élisabeth Vigée-Lebrun amb les dels pintors masculins de la seva època.

3.1. *Compara les obres pictòriques de Louise-Élisabeth Vigée-Lebrun amb les dels pintors masculins de la seva època.*

4. Valorar les similituds i les diferències entre l'obra pictòrica d'Anton Raphael Mengs i la de pintors posteriors, per exemple Francisco de Goya.

4.1. *Relaciona l'obra d'Anton Raphael Mengs i la dels pintors europeus del seu temps.*

4.2. *Compara les obres de Mengs amb les de Goya i estableix les influències que hi pot haver.*

5. Comparar el diferent tractament iconològic dels motius religiosos de Gregorio Fernández i de Salzillo.

5.1. *Analitza l'obra de Francisco Salzillo.*

5.2. *Compara el diferent tractament iconològic dels motius religiosos de Gregorio Fernández i de Salzillo.*

6. Analitzar l'obra musical de Mozart: anàlisi, identificació de fragments de les obres més populars i comparació amb obres d'altres autors i d'altres èpoques.

6.1. *Analitza l'obra musical de Wolfgang Amadeus Mozart.*

6.2. *Reconeix parts importants dels treballs més coneguts de Mozart.*

6.3. *Compara les òperes de Mozart amb altres òperes de diferents èpoques.*

6.4. *Compara el Rèquiem de Mozart amb obres d'altres autors.*

7. Descriure les diferents parts de les composicions musicals.

7.1. *Descriu les diferents parts de les composicions musicals més representatives: oratoris, misses, concerts, sonates i simfonies.*

8. Analitzar les claus estilístiques de l'estil rococó, especialment en indumentària i mobiliari a Espanya i a Europa.

8.1. *Analitza el mobiliari rococó.*

8.2. *Identifica l'estil Lluís XV en mobiliari.*

8.3. *Compara la indumentària de la cort francesa amb la resta d'indumentària europea.*

8.4. *Descriu la indumentària de les classes altes, mitjanes i baixes al segle XVIII.*

9. Reconèixer la importància artística de la ceràmica, especialment de la porcellana, i valorar l'evolució des de la pisa fins a les figures d'aquesta època.

9.1. *Analitza la tipologia de la ceràmica europea.*

9.2. *Descriu l'evolució des de la pisa fins a la porcellana.*

9.3. *Identifica la tipologia de la ceràmica europea en relació amb la ceràmica oriental.*

10. Explicar la tècnica de fabricació del vidre bufat.

10.1. *Identifica les característiques de la fabricació del vidre.*

10.2. *Descriu el procés de fabricació del vidre bufat.*

BLOC 13. EL NEOCLASSICISME

Continguts

Origen. Tornada al classicisme renaixentista. Apogeu de l'orientalisme. Comerç amb l'Orient. Xineries. La influència de Palladio. L'estil Imperi a França.

Arquitectura. Recursos formals grecs, romans i renaixentistes.

Edificis notables: Òpera de París, Capitoli de Washington, Congrés dels Diputats a Madrid.

Escultura: sensualitat, dinamisme (*La dansa*).

Pintura. Apogeu de la pintura anglesa: Thomas Lawrence, Joshua Reynolds, George Romney. França: Jacques-Louis David, Jean-Auguste-Dominique Ingres.

Mobiliari. França: estil Lluís XVI, estil Imperi.

Joieria. Rellotges. Indumentària. Porcellana.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Identificar les claus del neoclassicisme arquitectònic.

1.1. *Compara la situació política francesa de Lluís XVI amb l'estil artístic que s'hi relaciona.*

1.2. *Relaciona la vida de Napoleó i l'estil Imperi.*

1.3. *Compara els edificis neoclàssics a Europa: diferències i semblances.*

1.4. *Identifica els principals edificis neoclàssics europeus i americans.*

2. Valorar la transcendència del neoclassicisme dins la cultura europea.

2.1. *Analitza les causes de la tornada al classicisme arquitectònic.*

3. Reconèixer els elements de la cultura oriental que es van incorporant progressivament a la cultura europea.

- 3.1. *Relaciona el creixent gust orientaltzant de la moda europea amb l'apogeu del comerç amb l'Orient.*
4. Comparar les diferents obres escultòriques dels artistes europeus més rellevants.
- 4.1. *Compara l'obra d'Antonio Canova amb l'escultura anterior.*
- 4.2. *Reconeix els principals treballs de Canova i Carpeaux.*
- 4.3. *Compara l'escultura de Canova i Carpeaux.*
5. Comparar el tractament pictòric de diferents pintors coetanis, per exemple Jacques-Louis David i Jean-Auguste-Dominique Ingres.
- 5.1. *Compara l'obra pictòrica dels pintors europeus més rellevants, per exemple Jacques-Louis David, Jean-Auguste-Dominique Ingres i altres pintors.*
6. Identificar les obres pictòriques més importants dels pintors anglesos.
- 6.1. *Explica l'obra pictòrica dels principals pintors anglesos. Thomas Lawrence, Joshua Reynolds i altres pintors.*
- 6.2. *Analitza la relació artística i personal entre Emma Hamilton, George Romney i l'almirall Nelson.*
- 6.3. *Analitza la influència d'Emma Hamilton sobre la moda de l'època.*
7. Distingir el mobiliari Lluís XV del mobiliari Lluís XVI.
- 7.1. *Compara la tipologia del mobiliari dels estils Lluís XV, Lluís XVI i Imperi.*

FONAMENTS DE L'ART II

BLOC 1. EL ROMANTICISME

Continguts

Expressió desmesurada del sentiment. Oposició a l'intel·lectualisme racionalista del segle XVIII. Nacionalisme italià i germànic.

Orientalisme idíl·lic. L'actitud vital de Lord Byron.

Arquitectura. Continuació i evolució del neoclassicisme.

Arquitectura espanyola. Edificis notables.

Pintura. El Romanticisme a França.

Pintura a Espanya: Goya. Costumisme rococó. Expressionisme. Capritxos.

Inici de la fotografia. Els temes fotogràfics: retrat, paisatge, història. El pictorialisme. Música: Ludwig van Beethoven i la superació del classicisme musical.

Obres principals. Obra simfònica, concerts i sonates.

Òperes. Verdi. Wagner i la mitologia germànica.

Indumentària, mobiliari i decoració d'interiors: els estils Regència i Napoleó III.

Naixement de la dansa clàssica.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Reconèixer les claus teòriques de l'obra artística romàntica.

- 1.1. *Analitza el sentiment romàntic i la relació que manté amb l'art.*
2. Diferenciar el significat del terme *romàntic* aplicat al moviment artístic del segle XIX de l'ús actual que se'n fa.
  - 2.1. *Diferencia el terme romàntic aplicat al moviment artístic del segle XIX de l'ús actual d'aquest terme.*
3. Relacionar el Romanticisme artístic amb l'apogeu del nacionalisme i la creació dels estats alemany i italià.
  - 3.1. *Relaciona el Romanticisme i l'apogeu del nacionalisme.*
4. Analitzar els principals edificis espanyols de l'època.
  - 4.1. *Identifica els principals edificis espanyols de l'època. Múrcia: Teatre Romea. Cadis: Teatre Falla. Oviedo: Teatre Campoamor. Barcelona: Arc de Triomf i Palau de Justícia, entre altres.*
5. Identificar els pintors romàntics europeus.
  - 5.1. *Valora la importància de l'obra pictòrica de Karl Friedrich Schinkel, Caspar David Friedrich, Thomas Cole, John Constable, William Turner i altres pintors.*
6. Comparar la pintura romàntica francesa i l'obra de Goya: semblances i possibles influències.
  - 6.1. *Analitza la pintura romàntica francesa: Théodore Géricault, Eugène Delacroix, Antoine-Jean Gros.*
7. Identificar l'obra pictòrica de Goya.
  - 7.1. *Reconeix l'obra pictòrica de Goya.*
8. Comparar les pintures negres amb expressions artístiques semblants d'artistes d'altres èpoques, especialment amb la pintura expressionista del segle XX.
  - 8.1. *Comenta les pintures negres de Goya.*
  - 8.2. *Compara l'obra de Goya de característiques expressionistes amb obres de contingut formal similar d'altres èpoques i cultures.*
9. Comentar la composició d'elements pictòrics i narratius de quadres emblemàtics de la pintura romàntica.
  - 9.1. *Comenta el quadre El rai de la Medusa, de Géricault, i en valora la base històrica i el resultat plàstic.*
  - 9.2. *Analitza la pintura Mort de Sardanàpal.*
10. Analitzar les etapes pictòriques de Goya.
  - 10.1. *Identifica els principals quadres del pintor aragonès Goya.*
  - 10.2. *Classifica la temàtica dels quadres de Goya.*
11. Comparar l'obra pictòrica de Goya i de Velázquez.
  - 11.1. *Relaciona el quadre La família de Carles IV amb Las Meninas.*
  - 11.2. *Relaciona el quadre La lletera de Bordeus amb la pintura impressionista posterior.*
12. Explicar els orígens de la impressió fotogràfica.
  - 12.1. *Identifica les primeres impressions fotogràfiques.*

13. Comparar la música romàntica amb la d'èpoques anteriors o posteriors.
- 13.1. *Comenta la música romàntica: Beethoven. Obres principals.*
- 13.2. *Coneix i explica els principals canvis introduïts per Beethoven en la sonata i la simfonia.*
- 13.3. *Identifica peces representatives de l'obra de Verdi, de Wagner i d'altres compositors.*
- 13.4. *Relaciona l'obra musical de Wagner i la mitologia germànica.*
14. Descriure les claus estilístiques del mobiliari i els objectes sumptuaris: estils Regència i Napoleó III. Joieria. Rellotges. Indumentària.
- 14.1. *Identifica les claus estilístiques en la indumentària, el mobiliari i la decoració dels estils Regència i Napoleó III.*
15. Analitzar la tècnica del daurat al mercuri, incidir en la toxicitat del procés i relacionar-lo amb l'explotació actual de l'or.
- 15.1. *Comenta la relació entre la rellotgeria de l'època i el bronze daurat al mercuri.*
16. Debatre sobre la simbologia de l'or en diferents cultures.
- 16.1. *Compara diferents peces fabricades amb or al llarg de la història de les diferents cultures de la humanitat.*
17. Comentar el naixement a França de la dansa clàssica i els elements clau que la caracteritzen, per exemple l'ús del tutú i el ball de punta.
- 17.1. *Explica el naixement a França de la dansa clàssica i els elements clau que la caracteritzen.*

BLOC 2. EL ROMANTICISME TARDÀ. 1850-1900

Continguts

La revolució industrial. La colonització d'Àfrica. Guerra amb la Xina. La Guerra de Secessió nord-americana. Independència llatinoamericana.

Nacionalisme italià i germànic. Historicisme nostàlgic.

Arquitectura. Neoestils: neomudèjar, neogòtic.

Exposicions universals de París, Londres i Barcelona. La torre Eiffel.

Escultura: Auguste Rodin.

Camille Claudel, escultora.

Marià Benlliure.

Pintura. França: els *pompier*. William Bouguereau, Cormon, Alexandre Cabanel, Jean-Léon Gérôme.

El retrat galant: els Madrazo. Franz Xaver Winterhalter.

Marià Fortuny i de Madrazo, artista total: pintor, escenògraf, dissenyador de moda i inventor.

L'historicisme: Eduardo Rosales, Francisco Pradilla, Alejandro Ferrant.

El Regne Unit. El moviment preraphaelita: John Everett Millais, Dante Gabriel Rossetti, William Holman Hunt, etc.

Decoració i moda: Marià Fortuny i de Madrazo. El moviment Arts and Crafts, William Morris.

El desenvolupament de la tècnica fotogràfica. El retrat fotogràfic.

Els orígens del cinema i el naixement del cinema americà.

Música: regionalisme eslau.

Dansa: Txaikovski (*El llac dels cignes*).

La sarsuela.

criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Identificar els principals fets polítics de la segona meitat del segle XIX i la relació que mantenen amb l'art del seu temps.

1.1. *Relaciona l'internacionalisme polític europeu i l'arribada a Europa de l'art d'Orient.*

1.2. *Comenta la Guerra de Secesió nord-americana i la influència que exerceix en l'art.*

2. Reconèixer els elements d'estils anteriors aplicats a edificis de l'època: arcuacions, columnes, decoració, etc.

2.1. *Identifica els edificis relacionats amb els moviments neogòtic i neomudèjar.*

3. Relacionar les exposicions universals de París, Londres, Barcelona i d'altres ciutats amb l'expansió dels nous corrents arquitectònics.

3.1. *Relaciona les exposicions universals de París i Londres amb l'arquitectura.*

3.2. *Identifica els elements principals de l'erecció de la torre Eiffel.*

4. Comparar l'evolució escultòrica des del classicisme —per exemple, l'obra de Canova— amb la nova plasticitat de Rodin i Camille Claudel.

4.1. *Explica l'evolució des del classicisme de Canova fins a l'expressionisme de Rodin.*

4.2. *Analitza l'obra de Camille Claudel.*

5. Analitzar l'obra de Camille Claudel i la seva relació amb Auguste Rodin.

5.1. *Compara l'obra de Rodin i Camille Claudel i estableix les conclusions pertinents.*

6. Identificar els principals escultors espanyols de l'època, especialment Marià Benlliure.

6.1. *Identifica l'escultura espanyola, especialment l'obra de Marià Benlliure.*

7. Identificar el gènere pictòric denominat pintura orientalista a partir de l'obra pictòrica d'artistes europeus i espanyols, per exemple Marià Fortuny.

7.1. *Identifica la pintura orientalista europea, ja sigui francesa, anglesa, etc., amb els orientalistes espanyols, per exemple Marià Fortuny.*

8. Analitzar la visió romàntica de la història i l'apogeu de l'historicisme pictòric.

8.1. *Relaciona l'obra pictòrica historicista dels pintors Eduardo Rosales, Francisco Pradilla i Alejandro Ferrant.*

9. Confeccionar un catàleg d'obres de final de segle relacionades amb la pintura *pompier*, per exemple dels pintors Bouguereau, Cormon, Alexandre Cabanel i Jean-Léon Gérôme.

9.1. *Reconeix l'obra dels pintors pompiers francesos: Bouguereau, Cormon, Alexandre Cabanel i Jean-Léon Gérôme, entre altres.*

10. Comparar els retrats dels Madrazo amb les obres de pintors coetanis, per exemple Franz Xaver Winterhalter.

10.1. *Relaciona el retrat pictòric dels Madrazo i de Franz Xaver Winterhalter.*

11. Reconèixer l'evolució de la moda femenina.

11.1. *Reconeix els treballs de disseny i de moda de Marià Fortuny i de Madrazo.*

12. Debatre sobre el moviment romàntic anglès Arts and Crafts de tornada a la fabricació artesanal.

12.1. *Explica el moviment Arts and Crafts anglès.*

13. Comentar els plantejaments estètics de William Morris.

13.1. *Comenta els plantejaments estètics de William Morris.*

14. Analitzar les principals obres dels pintors preraphaelites anglesos.

14.1. *Analitza l'obra pictòrica del moviment preraphaelita.*

15. Comentar les primeres fotografies en blanc i negre.

15.1. *Identifica la tècnica del retrat utilitzada per Nadar.*

16. Relacionar el retrat fotogràfic i el retrat pictòric.

16.1. *Compara el retrat en pintura amb el retrat coetani en fotografia.*

17. Descriure el context en el qual s'emmarca el naixement del cinema (els germans Lumière, Méliès, Segundo de Chomón), així com el naixement del cinema americà.

17.1. *Describeu el context general en el qual sorgeix la cinematografia i els pioners d'aquest art.*

18. Analitzar l'obra musical de compositors de l'est d'Europa: Aleksandr Borodín, Modest Mussorgski, Piotr Ilitx Txaiovski, Antonín Dvorák, Bedrich Smetana.

18.1. *Reconeix l'obra musical dels països eslaus: Aleksandr Borodín, Modest Mussorgski, Piotr Ilitx Txaiovski, Bedrich Smetana.*

19. Analitzar les claus artístiques del ballet *El llac dels cignes*, de Txaiovski.

19.1. *Analitza el ballet El llac dels cignes, de Txaiovski.*

20. Comentar la música popular espanyola: la sarsuela.

20.1. *Comenta la música popular espanyola: la sarsuela.*

21. Identificar adequadament les composicions més populars de la sarsuela espanyola.

21.1. *Identifica els fragments més populars de la sarsuela espanyola.*

BLOC 3. LES AVANTGUARDES

Continguts

Naixement de la fotografia. Els colors primaris. Teoria additiva i substractiva del color. Colors complementaris.

Decadència de l'historicisme, apogeu de la vida quotidiana.

Simbolisme. Erotisme. Drogues. Satanisme: Odilon Redon.

Preimpressionisme: Cézanne.

Impressionisme: Monet, Manet, Pissarro, Sisley.

El Regne Unit: John Singer Sargent.

Pintura a Espanya: Santiago Rusiñol, Ramon Casas, Anglada Camarasa, Carlos de Haes, Isidre Nonell, Joaquim Sorolla, Josep Maria Sert.

Els nabís (Pierre Bonnard), els fauves (Matisse).

L'art naïf: Rousseau, *el Duaner*.

Berthe Morisot. Mary Cassatt.

Van Gogh.

El cubisme, ruptura d'una única visió. Juan Gris, Georges Braque, Pablo Ruiz Picasso.

Les etapes pictòriques de Picasso.

L'obra escultòrica de Picasso i la seva relació amb Juli González.

El cinema com a avantguarda.

Música: impressionisme. Debussy. Ravel.

Música espanyola: Falla, Albéniz, Granados, Bacarisse.

El cartell publicitari. L'obra de Jules Chéret, Alfons Mucha, Leonetto Cappiello.

L'estampació japonesa. Tècnica de l'ukiyo-e. Els grans gravadors nipons: Kitagawa Utamaro, Utagawa Hiroshige, Katsushika Hokusai.

Influència de l'estampació japonesa a Europa. Vincent van Gogh. Naixement del còmic.

El cartell publicitari i l'obra artística d'Henri de Toulouse-Lautrec.

La música espiritual negra. El blues. Naixement del jazz.

criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Analitzar l'aplicació dels descobriments sobre la composició del color a la tècnica pictòrica.

1.1. *Relaciona el descobriment de la descomposició de la imatge en colors primaris amb la tècnica impressionista.*

2. Diferenciar les teories del color additiva i substractiva.

2.1. *Diferencia la creació de colors amb la llum de la creació de colors amb pigments.*

3. Identificar els quadres amb temàtica simbolista i diferenciar-los dels quadres d'altres temàtiques.

3.1. *Relaciona els temes artístics amb l'aplicació d'aquests temes a l'art: simbolisme, erotisme, drogues, satanisme.*

3.2. *Analitza l'obra pictòrica d'Odilon Redon.*

4. Conèixer la biografia de Cézanne, la seva relació amb la part comercial de la creació artística i la influència que exerceix en la tècnica pictòrica posterior.

4.1. *Describeu les principals creacions de Cézanne.*

5. Descriure les claus de la pintura impressionista.

5.1. *Identifica els quadres més representatius de Manet, Monet, Pissarro i Sisley.*

6. Comparar els motius historicistes i el reflex de la vida quotidiana a les pintures d'aquesta època i constatar que tenen una temàtica diferent.
  - 6.1. *Compara els quadres historicistes amb les obres de Pissarro o Sisley.*
7. Analitzar el retrat social al Regne Unit. L'obra pictòrica de John Singer Sargent.
  - 7.1. *Relaciona l'obra pictòrica de Sorolla amb la de John Singer Sargent.*
8. Analitzar la pintura espanyola i el valor que té en relació amb la pintura europea.
  - 8.1. *Identifica les principals obres dels pintors espanyols, per exemple: Santiago Rusiñol, Ramon Casas, Anglada Camarasa, Carlos de Haes, Isidre Nonell i Joaquim Sorolla.*
9. Distingir la tècnica pictòrica impressionista de la tècnica emprada pels nabís i pels fauves.
  - 9.1. *Identifica la tècnica pictòrica dels nabís i els fauves.*
  - 9.2. *Analitza alguna obra de Pierre Bonnard i de Matisse.*
10. Comparar la qualitat pictòrica de les pintores impressionistes —per exemple, les pintores Berthe Morisot i Mary Cassatt— amb les obres dels pintors masculins.
  - 10.1. *Compara l'obra pictòrica de les pintores Berthe Morisot i Mary Cassatt amb la dels pintors coetanis.*
11. Analitzar la tècnica pictòrica dels pintors naïf.
  - 11.1. *Explica la concepció pictòrica de Rousseau, el Duaner.*
12. Analitzar l'obra pictòrica de Van Gogh.
  - 12.1. *Analitza l'art de Van Gogh.*
13. Debatre sobre la biografia de Van Gogh i la influència que aquesta va exercir en la seva pintura.
  - 13.1. *Debat sobre la possible relació entre la vida de Van Gogh i la seva obra.*
14. Analitzar l'origen teòric dels plantejaments cubistes i com es plasmen en l'art.
  - 14.1. *Analitza la concepció visual de l'art cubista.*
  - 14.2. *Compara alguna obra cubista amb obres d'artistes anteriors.*
  - 14.3. *Identifica les obres cubistes de Juan Gris, Pablo Picasso i Georges Braque.*
15. Comentar l'escultura espanyola de l'època. La tècnica de la soldadura del ferro i la relació d'aquesta tècnica amb Picasso i Juli González.
  - 15.1. *Relaciona l'escultura de Juli González i la de Picasso.*
16. Classificar l'obra pictòrica de Picasso en les etapes més representatives.
  - 16.1. *Compara les etapes creatives de Picasso: èpoques rosa, blava, cubista i surrealista.*
17. Conèixer el cinema i com es relaciona amb les primeres avantguardes artístiques.
  - 17.1. *Analitza els intercanvis entre la cinematografia i les avantguardes en altres disciplines de l'art.*
18. Identificar la tipologia del cartell publicitari de l'època.
  - 18.1. *Analitza els elements formals i narratius del cartell publicitari.*

19. Debatre sobre la qualitat artística del cartell publicitari.

19.1. *Explica la importància del cartell publicitari.*

20. Identificar, per la tipologia, els cartells dels artistes més famosos d'aquesta època, per exemple: Jules Chéret, Alfons Mucha i Leonetto Cappiello.

20.1. *Explica l'obra gràfica dels cartellistes Jules Chéret, Alfons Mucha i Leonetto Cappiello.*

21. Analitzar la tècnica japonesa de l'ukiyo-e i les principals obres dels estampadors japonesos Kitagawa Utamaro, Utagawa Hiroshige i Katsushika Hokusai.

21.1. *Analitza la tècnica japonesa de l'ukiyo-e i les principals obres dels estampadors japonesos Kitagawa Utamaro, Utagawa Hiroshige i Katsushika Hokusai.*

22. Debatre sobre la influència del gravat japonès en les creacions europees, sobretot en l'obra de Van Gogh i dels dibuixants de la denominada línia clara, com Hergé.

22.1. *Relaciona el gravat japonès amb les creacions europees, sobretot amb l'obra de Van Gogh i d'Hergé.*

23. Explicar els cartells i l'obra gràfica d'Henri de Toulouse-Lautrec.

23.1. *Explica els cartells i l'obra gràfica d'Henri de Toulouse-Lautrec.*

24. Analitzar les claus de la música impressionista, tant de França com de la resta d'Europa. Debussy i Ravel.

24.1. *Comenta la música impressionista a partir d'alguna obra de Claude Debussy o de Maurice Ravel.*

25. Conèixer els compositors espanyols i les seves obres més representatives: Manuel de Falla, Isaac Albéniz, Enric Granados, Salvador Bacarisse i altres compositors.

25.1. *Analitza l'obra musical dels compositors espanyols Manuel de Falla, Isaac Albéniz, Enric Granados i Salvador Bacarisse.*

BLOC 4. EL MODERNISME – ART NOUVEAU

Continguts

La fantasia arquitectònica del final de segle: l'*art nouveau*.

Característiques principals de l'*art nouveau* francès.

El moviment a Europa: modernisme, *Jugendstil*, *Sezession*, *liberty*.

L'arquitectura modernista europea. Victor Horta.

El modernisme català. L'obra de Gaudí, Domènech i Montaner i Puig i Cadafalch.

Escultura. L'obra de Josep Llimona.

El cartell publicitari a Catalunya. Alexandre de Riquer.

El mobiliari modernista.

La revolució en el vidre. Els gerros d'Émile Gallé. Els llums de colors de Louis Comfort Tiffany.

L'esmalt en la joieria. L'obra de Lluís Masriera.

Modernisme a Mallorca. L'obra de Gaudí a la Seu de Palma.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Analitzar les claus estilístiques del modernisme, que el diferenciï clarament dels estils anteriors i posteriors.
  - 1.1. *Identifica els elements diferenciadors de l'art modernista enfront del geometrisme de l'art déco i els neoestils anteriors.*
2. Debatre sobre l'obra modernista a Europa: extensió i durada.
  - 2.1. *Comenta la durada i l'extensió geogràfica del modernisme.*
  - 2.2. *Explica el modernisme a Europa: art nouveau, liberty, Sezession, Jugendstil.*
3. Reconèixer el modernisme espanyol, especialment l'obra d'Antoni Gaudí. Identificar el modernisme a Mallorca.
  - 3.1. *Compara l'obra arquitectònica d'Antoni Gaudí, Victor Horta i Adolf Loos.*
4. Analitzar l'escultura modernista espanyola, per exemple l'obra de l'escultor Josep Llimona.
  - 4.1. *Analitza l'obra escultòrica de Josep Llimona.*
5. Reconèixer les claus estilístiques a l'escultura criselefantina.
  - 5.1. *Identifica peces escultòriques que poden classificar-se com a criselefantines.*
6. Comentar la importància del cartellisme espanyol, especialment la rellevància de l'obra d'Alexandre de Riquer i de Ramon Casas.
  - 6.1. *Comenta l'obra cartellista d'Alexandre de Riquer, Ramon Casas i altres cartellistes espanyols.*
7. Identificar la tipologia del mobiliari modernista.
  - 7.1. *Analitza el mobiliari modernista.*
8. Descriure l'evolució en la tècnica del vidre que suposa l'obra d'Émile Gallé i de Louis Comfort Tiffany.
  - 8.1. *Explica la importància artística de les creacions de vidre d'Émile Gallé i de Louis Comfort Tiffany.*
9. Analitzar els elements clau de la joieria modernista a partir de les obres de René Lalique i Lluís Masriera, entre altres.
  - 9.1. *Comenta la tipologia de la joieria modernista a partir dels dissenys de René Lalique, Lluís Masriera i altres artistes.*

BLOC 5. EL SURREALISME I ALTRES AVANTGUARDES

Continguts

Les teories de Sigmund Freud. La psicologia.
L'irracionalisme oníric. El moviment surrealista. Origen. Principals artistes: Salvador Dalí, Hans Arp, Joan Miró.
El moviment dadà. L'obra escultòrica de Jean Tinguely.
El moviment neoplasticista holandès *De Stijl*: arquitectura, pintura i mobiliari. Piet

Mondrian, Theo van Doesburg, Gerrit Thomas Rietveld.

El surrealisme al cinema: *Un chien andalou*, Luis Buñuel i Salvador Dalí. *L'âge d'or*, Buñuel.

El cinema alemany. L'expressionisme alemany: *El gabinet del doctor Caligari* (1920), de Robert Wiene.

El gènere de la ciència-ficció. Fritz Lang i la seva pel·lícula *Metropolis* (1927).

Der blaue Engel (1930), Josef von Sternberg, Marlene Dietrich.

Els ballets de Serge Diaghilev i Vàtslav Nijinski. Escenografies i decorats. Relació amb artistes de l'època: Picasso, Matisse, Natalia Goncharova.

Música i dansa. Ígor Stravinski: *L'ocell de foc*, *Petruixka*, *La consagració de la primavera*.

criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Relacionar el descobriment de la psicologia amb les claus plàstiques del surrealisme.

1.1. *Relaciona les idees sobre la psicoanàlisi de Sigmund Freud amb les creacions surrealistes, especialment amb el mètode paranoicocrític de Salvador Dalí.*

1.2. *Explica les principals característiques del moviment surrealista.*

2. Identificar les principals obres i els principals autors surrealistes.

2.1. *Comenta les obres surrealistes de Hans Arp i Joan Miró i la pintura metafísica de Giorgio de Chirico.*

3. Analitzar la importància històrica de Salvador Dalí i Luis Buñuel.

3.1. *Describeu el surrealisme al cinema mitjançant l'obra de Dalí i Buñuel Un chien andalou i la resta de la filmografia de Buñuel: L'âge d'or, Los olvidados, Viridiana i altres.*

4. Explicar la importància del cinema europeu i destacar exemples de gran transcendència posterior, com *El gabinet del doctor Caligari*, *Metropolis*, *Der blaue Engel* i altres.

4.1. *Comenta les claus de l'expressionisme alemany, especialment rellevant a El gabinet del doctor Caligari, de Robert Wiene.*

4.2. *Analitza la importància de la pel·lícula Der blaue Engel, de Josef von Sternberg, i la presència de Marlene Dietrich en aquesta obra.*

5. Explicar les claus estilístiques en arquitectura, pintura i mobiliari del moviment De Stijl.

5.1. *Explica la concepció artística dels neoplasticistes holandesos, el grup De Stijl.*

5.2. *Analitza les obres en arquitectura, pintura i mobiliari dels artistes neoplasticistes: Piet Mondrian, Theo van Doesburg i Gerrit Thomas Rietveld.*

6. Debatre sobre el moviment dadà i les obres més importants d'aquest moviment artístic.

6.1. *Describeu el moviment dadà i l'obra escultòrica de Jean Tinguely.*

7. Reconèixer la importància dels ballets russos a París i en la història de la dansa

contemporània.

7.1. *Analitza la importància del ballet rus a partir de l'obra de Serge Diaghilev i Vàtslav Nijinski.*

7.2. *Comenta l'obra musical d'Ígor Stravinski i com es relaciona amb la dansa: L'ocell de foc, Petruixka, La consagració de la primavera.*

7.3. *Describeu plantejaments coreogràfics relacionats amb La consagració de la primavera; per exemple, el treball de Pina Bausch.*

BLOC 6. ELS FELIÇOS ANYS VINT. L'ART DÉCO

Continguts

El desenvolupament econòmic del període d'entreguerres.

L'apogeu del luxe. L'art com a producte per a l'elit.

Notes distintives de l'arquitectura déco.

Els Estats Units: els grans edificis. L'escola de Chicago. Nova York: el Chrysler Building. L'Empire State Building.

Mobiliari art déco.

Tamara de Lempicka, pintora.

Escultura: Pau Gargallo i Constantin Brancusi.

Música: la revista musical. El Folies-Bergère. El Moulin Rouge.

Música dodecafònica, serialista i atonal. Arnold Schönberg.

La música nord-americana. Irving Berlin, George Gershwin.

La joieria art déco i els rellotges de polsera. Les empreses Cartier i Patek Philippe.

Moda: la revolució en el món de la moda i en la roba femenina. Coco Chanel.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Identificar les claus socials i polítiques que es relacionen amb l'art déco.

1.1. *Comenta la relació entre el desenvolupament econòmic mundial i l'apogeu de l'art déco.*

1.2. *Explica l'evolució des de l'art basat en la naturalesa (modernisme) a l'art geomètric (art déco).*

2. Reconèixer l'estil art déco en arquitectura i identificar els edificis emblemàtics d'aquest estil.

2.1. *Relaciona l'art déco amb els edificis anteriors de l'escola de Chicago i els edificis de Nova York, especialment el Chrysler Building i l'Empire State Building.*

3. Analitzar les principals obres i escultors de l'època, per exemple Pau Gargallo i Constantin Brancusi.

3.1. *Compara l'escultura de Pau Gargallo i de Constantin Brancusi.*

4. Debatre sobre l'obra pictòrica de Tamara de Lempicka.

4.1. *Comenta l'obra pictòrica de la pintora Tamara de Lempicka.*

5. Reconèixer la importància i la transcendència musical del gènere artístic denominat revista musical.

5.1. Explica les claus artístiques del musical i el relaciona amb el *Folies-Bergère*, el *Moulin Rouge* i el *Cotton Club* i la trajectòria artística i personal de Josephine Baker.

6. Descriure els elements essencials en mobiliari i arts aplicades de l'estil art déco.

6.1. Identifica les claus essencials del mobiliari art déco.

7. Analitzar la importància del luxe i com es relaciona amb els dissenys déco. Les empreses Cartier i Patek Philippe.

7.1. Compara la tipologia de les joies déco, per exemple les de Cartier, amb les d'altres èpoques.

7.2. Analitza el concepte de luxe en relació amb l'art, per exemple en joieria.

7.3. Debat sobre la relació entre luxe i artesanía i empra, entre altres exemples possibles, l'empresa Patek Philippe.

8. Distingir les claus de la música dodecafònica; per exemple, l'obra musical d'Arnold Schönberg.

8.1. Analitza la música dodecafònica a partir de l'obra musical d'Arnold Schönberg, Anton von Webern o Alban Berg, entre altres compositors.

9. Avaluar les composicions musicals dels Estats Units, principalment l'obra musical de George Gershwin i Irving Berlin.

9.1. Comenta l'obra musical de George Gershwin i Irving Berlin.

10. Identificar la música popular nord-americana, especialment la música espiritual negra, el blues i el jazz.

10.1. Identifica els ritmes de la música negra americana: espiritual, blues, jazz. Distingeix, en peces musicals, la música espiritual, el blues i el jazz.

11. Explicar l'evolució del vestit femení en relació amb el possible canvi de paper de la dona en la societat de l'època.

11.1. Analitza la revolució de la moda femenina que va suposar l'obra de Coco Chanel.

BLOC 7. LA GRAN DEPRESSIÓ I L'ART DE LA SEVA ÈPOCA

Continguts

El final de la festa. La crisi econòmica. El crac borsari de 1929. Crisi econòmica mundial. Apogeu dels totalitarismes.

La fotografia compromesa amb els pobres: Dorothea Lange, Walker Evans.

La primera pel·lícula d'animació: *Blancaneu i els set nans*, de Walt Disney.

El còmic europeu: *Tintín*, d'Hergé.

El còmic nord-americà.

El primer superheroï: *Superman*, de Jerry Siegel i Joe Shuster.

L'heroï trist i solitari: *Batman*, de Bob Kane i Bill Finger.

L'orgull americà: *Capità Amèrica*, de Joe Simon i Jack Kirby.

Les aventures espacials: *Flash Gordon*, d'Alex Raymond.

L'exotisme selvàtic: *Tarzan*, de Burne Hogarth.

El cinema espanyol. La productora Cifesa.

Ballet: la trajectòria del Ballet de l'Òpera de París. Serge Lifar.
Les *big band* americanes: Benny Goodman, Glenn Miller, Duke Ellington, Tommy Dorsey, etc.

criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Comentar el reflex en l'art de la situació política europea.
  - 1.1. *Analitza la representació plàstica del crac borsari del 1929 als Estats Units.*
2. Analitzar l'art social o compromès.
  - 2.1. *Comenta l'obra fotogràfica de Dorothea Lange i Walker Evans.*
  - 2.2. *Compara l'obra fotogràfica dels artistes compromesos socialment amb la fotografia esteticista, per exemple la de Cecil Beaton.*
3. Debatre sobre la funció social de l'art.
  - 3.1. *Exposa raonadament la importància de l'art com a denúncia social. Utilitza, per exemple, el documental Las Hurdes, tierra sin pan, de Luis Buñuel.*
4. Analitzar la importància per al món de l'art de Walt Disney com a empresa.
  - 4.1. *Analitza la importància per al cinema de l'obra creativa de Walt Disney.*
5. Descriure el naixement del còmic, tant l'europeu, amb *Tintín*, com el dels Estats Units, amb el naixement dels superherois.
  - 5.1. *Analitza la importància del còmic europeu, especialment l'obra d'Hergé.*
  - 5.2. *Explica el naixement dels superherois nord-americans del còmic.*
  - 5.3. *Analitza les claus sociològiques i personals dels superherois del còmic: Superman, Batman, Capità Amèrica.*
  - 5.4. *Relaciona el còmic espacial amb el cinema posterior. Utilitza les aventures espacials de Flash Gordon, entre altres.*
  - 5.5. *Comenta la relació entre cinema i còmic en el cas de Tarzan.*
6. Explicar la transcendència en l'art posterior del còmic d'aquesta època.
  - 6.1. *Debat sobre el valor del còmic com a obra d'art.*
7. Analitzar les claus sociològiques del cinema espanyol. Cultura i situació econòmica d'Espanya. La Guerra Civil.
  - 7.1. *Reconeix les principals pel·lícules espanyoles de l'època i les relaciona amb la productora Cifesa.*
8. Comentar la situació del ballet europeu i la influència dels coreògrafs soviètics en el Ballet de l'Òpera de París.
  - 8.1. *Analitza la importància per a la dansa dels ballets soviètics de principi de segle.*
9. Reconèixer les composicions musicals de les *big band* americanes; per exemple, les de l'orquestra de Benny Goodman.
  - 9.1. *Identifica la música swing i la relaciona amb les big band americanes.*

BLOC 8. LA SEGONA GUERRA MUNDIAL

Continguts

Feixisme i comunisme. Iconologies associades.

Arquitectura feixista i comunista: Berlín i Moscou.

Feixisme. L'obra cinematogràfica de Leni Riefensthal: *Olympia, El triomf de la voluntat*.

Comunisme. El cinema de Sergei Eisenstein: *El cuirassat Potemkin* (1925), *Ivan el terrible* (1943).

L'obra musical de Wagner i el feixisme alemany.

La relació vital i musical de Dmitri Xostakóvitx amb el comunisme soviètic.

El París nocturn: Brassai.

El fotoperiodisme independent: l'agència Magnum.

La fotografia de guerra: Robert Capa.

La captació de l'instant: Henri Cartier-Bresson.

Abstracció escultòrica: Henry Moore, Anton Pevsner, Naum Gabo.

El cartell com a propaganda política. El collage. L'obra de Josep Renau.

El cinema clàssic americà: estils. La indústria del cinema. Hollywood. Les grans companyies americanes: Warner Bros., United Artists, Columbia, Metro-Goldwyn-Mayer.

La comèdia musical: Fred Astaire i Gene Kelly.

La comèdia amarga: *Ser o no ser*, d'Ernst Lubitsch. *El gran dictador*, de Charles Chaplin.

Amor i guerra: *Casablanca*, de Michael Curtiz.

El cinema de suspens: Alfred Hitchcock.

El cinema neorealista italià: *Roma, ciutat oberta*, de Roberto Rossellini. *El lladre de bicicletes*, de Vittorio de Sica.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Debatre sobre la importància de la iconologia en la promoció dels corrents polítics de l'època.

1.1. *Analitza l'art feixista i el comunista i n'assenyala les diferències i les semblances.*

2. Identificar les claus de l'arquitectura, especialment la relacionada amb les ideologies totalitàries.

2.1. *Compara l'arquitectura del feixisme i del comunisme, principalment a Berlín i Moscou.*

3. Comentar l'evolució de la forma escultòrica: la ruptura de la forma.

3.1. *Comenta l'evolució escultòrica europea, especialment rellevant a les obres de Henry Moore, Anton Pevsner i Naum Gabo.*

4. Analitzar l'obra cinematogràfica europea de l'època i destacar principalment la transcendència de les creacions de Leni Riefensthal i Sergei Eisenstein.

4.1. *Identifica les pel·lícules de Leni Riefensthal: Olympia, El triomf de la voluntat.*

4.2. *Analitza la construcció narrativa visual d'El cuirassat Potemkin.*

5. Descriure la relació entre l'obra musical de Wagner i el feixisme i les

composicions de Dmitri Xostakóvitx i el comunisme soviètic.

5.1. *Explica la relació entre la música de Wagner i el feixisme alemany.*

6. Comentar la tipologia fotogràfica relacionada amb els conflictes bèl·lics utilitzant, per exemple, l'obra gràfica de Robert Capa o la dels espanyols Agustí Centelles, José María Díaz Casariego, Campúa, Venancio Gombau o Alfonso.

6.1. *Analitza les claus de la fotografia de guerra, especialment a l'obra de Robert Capa, Agustí Centelles o Alfonso.*

6.2. *Analitza el plantejament teòric de la fotografia i l'instant d'Henri Cartier-Bresson.*

6.3. *Relaciona l'actitud vital i l'artística dels fotògrafs de l'agència Magnum.*

7. Explicar la tècnica de la fotografia nocturna i valorar-ne els condicionants tècnics emprant, com a exemple, l'obra gràfica de Brassai, entre altres fotògrafs.

7.1. *Comenta la tècnica de la fotografia nocturna i les creacions de Gyula Halasz, Brassai.*

8. Analitzar la tècnica del collage aplicada a diferents motius i comparar, per exemple, l'obra de Josep Renau i la de Matisse.

8.1. *Explica la tècnica del collage i la utilització d'aquesta tècnica als cartells de propaganda política, sobretot a l'obra de Josep Renau.*

8.2. *Crea una composició plàstica mitjançant la tècnica del collage.*

9. Analitzar les claus narratives i plàstiques de la comèdia musical nord-americana emprant la filmografia de Fred Astaire i de Gene Kelly, entre altres.

9.1. *Comenta les claus de la comèdia musical nord-americana a partir de les pel·lícules de Fred Astaire i de Gene Kelly, entre altres.*

10. Raonar la importància dels grans estudis cinematogràfics en la història i el desenvolupament del cinema.

10.1. *Explica la importància dels estudis de cinema de Hollywood.*

10.2. *Analitza les claus del naixement de les grans companyies nord-americanes de cinema: Warner Bros., United Artists, Columbia, Metro-Goldwyn-Mayer.*

11. Analitzar el tempo narratiu del gènere del suspens.

11.1. *Analitza les claus narratives del gènere del suspens, especialment a la filmografia d'Alfred Hitchcock.*

12. Explicar les claus de la comèdia amb plantejaments socials.

12.1. *Describeu les claus de la comèdia àcida o amarga a partir de les pel·lícules Ser o no ser, d'Ernst Lubitsch, i El gran dictador, de Charles Chaplin, entre altres.*

13. Exposar la relació entre l'amor i la guerra al cinema.

13.1. *Identifica les claus cinematogràfiques de Casablanca, de Michael Curtiz.*

14. Descriure les característiques formals i argumentals de la comèdia, el suspens i el cinema neorealista.

14.1. *Comenta les característiques del cinema neorealista italià, sobretot a les pel·lícules Roma, ciutat oberta i Alemanya, any zero, de Roberto Rossellini, i El lladre de*

bicicletes, de Vittorio de Sica.

BLOC 9. EL FUNCIONALISME I LES DÈCADES 40 i 50

Continguts

La funció fa la forma.

Arquitectura: la simplificació ornamental. La geometria i la matemàtica com a missatge primordial.

L'obra de Ludwig Mies van der Rohe. Frank Lloyd Wright. Le Corbusier.

El disseny industrial. La Bauhaus i la seva influència posterior.

El funcionalisme orgànic escandinau: Alvar Aalto, Eero Aarnio, Arne Jacobsen.

El mobiliari funcionalista.

Francisco Ibáñez. L'editorial Bruguera.

El còmic espanyol: *Mortadel·lo i Filemó*.

Cinema: domini del cinema nord-americà. Grans directors: John Ford, John Huston, Howard Hawks, William Wyler, etc.

La gran comèdia. L'alemany Billy Wilder.

El cinema espanyol. Els estudis Bronston.

La comèdia espanyola: Luis García Berlanga.

Moda: alta costura. L'obra de Cristóbal Balenciaga. El *new look* de Christian Dior.

La música neoromàntica de Joaquim Rodrigo: *Concierto de Aranjuez*.

Dansa. Dansa contemporània: les coreografies de Maurice Béjart i Roland Petit.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge evaluables

1. Debatre sobre els valors plàstics de l'arquitectura funcional.

1.1. *Explica la idea que la funció fa la forma.*

1.2. *Comenta la frase de l'arquitecte Mies van der Rohe "Menys és més".*

2. Identificar la tipologia de l'edifici funcional.

2.1. *Comenta les claus de l'arquitectura funcional.*

2.2. *Explica les claus del funcionalisme orgànic escandinau a partir de l'obra d'Alvar Aalto, Eero Aarnio i Arne Jacobsen i del nord-americà Eero Saarinen.*

2.3. *Assenyala les claus del mobiliari escandinau.*

2.4. *Compara el moble funcionalista amb altres estils anteriors i posteriors.*

3. Comparar les creacions dels arquitectes més rellevants d'aquest corrent creatiu.

3.1. *Identifica les principals creacions arquitectòniques de Mies van der Rohe, Frank Lloyd Wright i Le Corbusier.*

4. Relacionar l'origen del disseny industrial i la producció en sèrie.

4.1. *Relaciona l'escola alemanya Bauhaus amb el disseny industrial.*

5. Comentar la importància del còmic espanyol.

5.1. *Reconeix les claus de l'èxit del còmic espanyol i destaca l'obra de Francisco Ibáñez i la seva relació amb l'editorial Bruguera.*

6. Debatre sobre la supremacia comercial de les produccions cinematogràfiques nord-americanes i analitzar-ne les possibles causes.

6.1. *Analitza el domini a Europa de la cinematografia americana i l'obra dels grans directors nord-americans, especialment John Ford i John Huston.*

7. Analitzar la gran comèdia cinematogràfica, especialment l'obra del director alemany Billy Wilder.

7.1. *Analitza la gran comèdia cinematogràfica, especialment l'obra plàstica del director alemany Billy Wilder.*

8. Analitzar les claus de la creació dels estudis Bronston a Espanya.

8.1. *Comenta la cinematografia espanyola i la importància dels estudis Bronston.*

9. Relacionar l'obra cinematogràfica de Luis García Berlanga amb la societat espanyola del seu temps.

9.1. *Analitza les claus de la comèdia a l'obra cinematogràfica de Luis García Berlanga.*

10. Explicar les claus i els condicionants artístics i econòmics de la moda d'alta costura.

10.1. *Analitza la indústria de la moda d'alta costura a partir de l'obra creativa de Cristóbal Balenciaga, entre altres dissenyadors.*

11. Reconèixer la música del mestre Rodrigo, especialment el *Concierto de Aranjuez*, i analitzar diferents versions de la seva obra.

11.1. *Relaciona l'obra musical de Joaquim Rodrigo amb el Romanticisme musical anterior i destaca la importància mundial del Concierto de Aranjuez.*

12. Analitzar l'evolució de les coreografies de ballet des dels ballets russos fins a les noves creacions, per exemple a partir de les coreografies de Maurice Béjart i Roland Petit.

12.1. *Comenta les claus de la dansa moderna i les coreografies de Maurice Béjart i Roland Petit.*

BLOC 10. ELS ANYS 1960-1970

Continguts

Arquitectura. L'estil internacional.

Arquitectura espanyola: Francisco Javier Sáenz de Oiza, Miguel Fisac.

Expressionisme figuratiu i expressionisme abstracte. La pintura hiperrealista.

Expressionisme abstracte: Jackson Pollock, Mark Rothko.

Expressionisme figuratiu: Francis Bacon, Lucian Freud.

Hiperrealisme. David Hockney. Antonio López. Eduardo Naranjo.

La importància històrica dels grups espanyols d'artistes plàstics El Paso (1957) i el seu antecessor Dau al Set (1948).

L'expressionisme a l'escultura espanyola.

Escultors bascs: Jorge Oteiza, Eduardo Chillida, Agustín Ibarrola.

L'abstracció geomètrica: Pablo Palazuelo, Martín Chirino, Amadeu Gabino.
El moviment cinètic: Eusebi Sempere.
Fotografia: el sensualisme de David Hamilton. L'elegància de János Gyenes.
La moda francesa: Yves Saint Laurent.
Música. El so estèreo. La música pop. The Beatles. La British Invasion: The Rolling Stones, The Who, The Kinks. El nou folk americà: Bob Dylan. Els grans concerts de masses. La cultura fan.
El jazz assoleix un públic de masses: Chet Baker, Miles Davis, Chick Corea.
L'apogeu del flamenc. Paco de Lucía i Camarón de la Isla.
El ball flamenc: Antonio. Carmen Amaya. La companyia d'Antonio Gades.
El nou cinema espanyol. El cinema de la transició. Saura, Camus, Picazo, Patino, Erice, Borau, l'escola de Barcelona.
Cinema. El nou impuls nord-americà: Francis Ford Coppola. El gran cinema japonès: Akira Kurosawa.
Neix la televisió com a fenomen de comunicació de masses.
Còmic: èxit internacional de l'editorial Marvel.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge evaluables

1. Analitzar l'evolució de l'arquitectura i intentar dilucidar possibles estils o l'evolució des dels edificis anteriors.
  - 1.1. *Comenta la uniformitat estilística mundial de l'estil arquitectònic denominat estil internacional.*
  - 1.2. *Analitza l'arquitectura espanyola, especialment les obres de Francisco Javier Sáenz de Oiza i Miguel Fisac.*
2. Explicar les claus conceptuals i plàstiques de l'expressionisme figuratiu, l'expressionisme abstracte, l'art pop, l'hiperrealisme i l'art cinètic.
  - 2.1. *Comenta les claus de l'expressionisme figuratiu, des de l'expressionisme alemany fins a l'obra de Francis Bacon i de Lucian Freud.*
  - 2.2. *Explica l'obra pictòrica de Jackson Pollock i de Mark Rothko.*
  - 2.3. *Identifica les claus de la pintura hiperrealista i/o de l'art pop comparant les obres de David Hockney i la dels espanyols Antonio López i Eduardo Naranjo, entre altres.*
  - 2.4. *Analitza les claus artístiques dels corrents expressionistes.*
3. Reconèixer els principals estils escultòrics espanyols: l'escultura basca, l'abstracció geomètrica i altres estils.
  - 3.1. *Analitza la importància de l'escultura expressionista espanyola.*
  - 3.2. *Describeu la importància de l'escultura basca i destaca les obres de Jorge Oteiza, Eduardo Chillida i Agustín Ibarrola.*
  - 3.3. *Describeu l'abstracció geomètrica escultòrica a l'obra de Martín Chirino, Amadeu Gabino, Pablo Palazuelo, Pablo Serrano i Gustavo Torner, entre altres escultors.*

- 3.4. *Analitza l'art cinètic i el relaciona amb l'obra creativa d'Eusebi Sempere.*
4. Analitzar les diferents visions de la realitat a través de la fotografia.
- 4.1. *Compara les diferents concepcions plàstiques a l'obra fotogràfica de David Hamilton, János Gyenes, Irving Penn i altres artistes.*
5. Explicar els avenços tècnics en la reproducció del so i exposar les claus tècniques de la música estereofònica i com ha evolucionat fins a l'actualitat.
- 5.1. *Comenta les claus del so musical: monofònic, estereofònic, Dolby 5.1, 7.1.*
6. Comparar els diferents moviments musicals occidentals: pop, rock, jazz, blues, etc.
- 6.1. *Analitza les claus de la música pop.*
- 6.2. *Identifica les principals cançons de The Beatles.*
- 6.3. *Explica les claus del moviment dels fans.*
- 6.4. *Comenta l'acceptació majoritària del jazz.*
- 6.5. *Analitza l'obra jazzística i vital de Miles Davis i Chet Baker.*
7. Analitzar els canvis que es produeixen en la cinematografia espanyola durant la transició.
- 7.1. *Describeix l'evolució del cinema espanyol durant el període de la transició.*
8. Valorar la importància per a la indústria del cinema de l'obra creativa de Francis Ford Coppola, George Lucas i altres directors.
- 8.1. *Comenta el ressorgiment del gran cinema nord-americà amb l'obra cinematogràfica de Francis Ford Coppola.*
9. Comparar el cinema europeu, el nord-americà i l'oriental.
- 9.1. *Analitza la filmografia del director japonès Akira Kurosawa.*
10. Analitzar la importància creixent de la televisió com a fenomen de comunicació i la importància que té en l'art.
- 10.1. *Reconeix la conversió de la televisió en fenomen de comunicació de masses.*
11. Comentar la nova generació de superherois del còmic. L'editorial Marvel i l'obra de Stan Lee.
- 11.1. *Explica les claus de l'èxit mundial de l'editorial de còmics Marvel.*
12. Exposar la importància de la música flamenca a tot el món.
- 12.1. *Identifica l'obra musical de Paco de Lucía i de Camarón de la Isla.*
- 12.2. *Explica les claus de l'èxit internacional del flamenc.*
- 12.3. *Reconeix la importància del ball flamenc al món, especialment la dansa i les coreografies de Carmen Amaya i Antonio Gades.*
- 12.4. *Analitza la ubicació del flamenc a Espanya i extreu conclusions de les dades obtingudes.*
13. Comentar l'evolució en la moda europea d'aquest temps.
- 13.1. *Analitza la importància de la moda francesa, especialment les creacions d'Yves Saint Laurent.*

BLOC 11. ELS ANYS 1980-1990

Continguts

Arquitectura. L'estil postmodern. L'edifici com a espectacle.

Escultura: l'excés figuratiu. L'obra de Fernando Botero i Alberto Giacometti.

La música com a acció política de masses. Live Aid.

Eclosió de la moda com a fenomen de masses. Les supermodels substitueixen les actrius en l'ideal de bellesa col·lectiu.

Els grans dissenyadors. La indústria del prêt-à-porter. El món dels complements. El dissenyador com a estrella mediàtica: Alexander McQueen, Valentino, Chanel (Lagerfeld), Dior (John Galliano), Armani, Versace, Calvin Klein, Tom Ford, Carolina Herrera.

La desfilada de moda com a espectacle multimèdia.

Ball: Michael Jackson.

Dansa espanyola: les companyies de Sara Baras i Joaquín Cortés.

Cinema espanyol. L'enlairament internacional: José Luis Garci, Fernando Trueba, Fernando Fernán Gómez, Pedro Almodóvar, Alejandro Amenábar.

Directores espanyoles, noves mirades de la realitat: Pilar Miró, Icíar Bollaín.

La fotografia a Espanya: Cristina García Roderó, Alberto García Alix.

Televisió: aparició del color. Retransmissions en directe: jocs olímpics, futbol, concerts, guerres.

El cinema d'animació. Els estudis Pixar, estrena de *Toy story*. Disney i DreamWorks.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge evaluables

1. Analitzar l'evolució de l'arquitectura des de la uniformitat racionalista al barroquisme personalista del creador.

1.1. *Explica l'evolució de l'arquitectura, des de l'edifici com a funció a l'edifici com a espectacle.*

2. Comentar l'evolució escultòrica a Occident

2.1. *Compara les obres escultòriques de Fernando Botero i Alberto Giacometti.*

3. Analitzar el fenomen social que suposa la música en viu retransmesa a través de la televisió.

3.1. *Analitza la força de la música pop i la capacitat que té de crear acció política i explica el fenomen musical Live Aid.*

4. Debatre sobre l'ideal de bellesa i relacionar-lo amb l'èxit mediàtic i social de les supermodels.

4.1. *Comenta l'eclosió de la moda com a fenomen de masses.*

4.2. *Explica la idea de bellesa referida a l'èxit de les supermodels.*

4.3. *Analitza el canvi de patró estètic de les actrius a les models.*

5. Comparar les creacions del món de la moda dels dissenyadors més rellevants.

5.1. *Comenta la conversió de les desfilades de models en espectacles audiovisuals.*

- 5.2. *Explica l'apogeu dels dissenyadors als mitjans de comunicació de massa.*
- 5.3. *Identifica les claus estilístiques dels principals dissenyadors de moda: Alexander McQueen, Valentino, Chanel (Lagerfeld), Dior (John Galliano), Armani, Versace, Calvin Klein, Tom Ford, Carolina Herrera.*
6. Analitzar el canvi filosòfic que suposa assumir el nou rol de l'artista com a fenomen mutant: l'activitat metamòrfica de Michael Jackson i Madonna.
- 6.1. *Analitza l'obra musical i artística de Michael Jackson i Madonna.*
7. Exposar la importància de les companyies musicals espanyoles a tot el món, especialment la difusió de les companyies flamenques.
- 7.1. *Explica la importància de les companyies de dansa i de les coreografies de Sara Baras i de Joaquín Cortés.*
8. Reconèixer les principals obres cinematogràfiques dels creadors espanyols i valorar el seu èxit internacional.
- 8.1. *Reconeix l'obra cinematogràfica dels principals directors espanyols: José Luis Garci, Fernando Trueba, Fernando Fernán Gómez, Pedro Almodóvar, Alejandro Amenábar i Álex de la Iglesia, entre altres*
9. Valorar la irrupció de les directores espanyoles en el panorama cinematogràfic espanyol i internacional i analitzar la seva obra artística: Pilar Miró, Icíar Bollaín, Josefina Molina, etc.
- 9.1. *Analitza la tasca creativa de Pilar Miró, Icíar Bollaín i altres directores espanyoles.*
- 9.2. *Analitza, en termes de diversitat i complementarietat, el cinema espanyol femení i el masculí.*
10. Explicar l'evolució tècnica i escenogràfica del pas de la televisió en blanc i negre a la televisió en color.
- 10.1. *Explica l'evolució de la tècnica televisiva des del blanc i negre al color.*
- 10.2. *Relaciona la televisió i els grans esdeveniments seguits en directe a través d'aquesta: jocs olímpics, futbol, concerts, guerres.*
11. Analitzar la realitat social espanyola a través de la mirada fotogràfica de Cristina García Roderó i Alberto García Alix.
- 11.1. *Comenta la visió d'Espanya i dels espanyols a l'obra fotogràfica de Cristina García Roderó i Alberto García Alix.*
12. Comentar l'evolució del cinema d'animació.
- 12.1. *Comenta l'èxit de les pel·lícules d'animació de les productores Pixar i DreamWorks i com es relaciona amb les noves tècniques d'animació digitals.*

BLOC 12. ELS ANYS 2000-2015

Continguts

L'ecologisme i l'art.

L'islamisme radical. La destrucció de les imatges religioses.

L'internacionalisme universal. Internet.

Arquitectura. Barroquisme: Frank Gehry. Espectacularitat i polèmica: Santiago Calatrava.

El concepte *high tech*. L'obra de Norman Foster.

L'obra de Zara Hadid.

La tecnologia digital: cinema, televisió, fotografia i música.

Música i ball. Noves tendències: *hip-hop*, *dance*.

Nous canals de promoció artística: YouTube.

Cinema en espanyol: l'èxit internacional de Guillermo del Toro amb *El laberinto del fauno*.

La internacionalització del cinema espanyol: Juan Antonio Bayona, Rodrigo Cortés.

El gènere documental al cinema.

Televisió: les sèries de televisió, equiparables en popularitat i audiència al cinema.

Tècniques de la producció audiovisual. Integració multimèdia.

criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Analitzar la importància de l'ecologisme i de la creació artística relacionada amb aquesta filosofia.

1.1. *Analitza les manifestacions artístiques relacionades amb l'ecologisme a partir de les fotografies d'Ansel Adams, la pel·lícula Dersu Uzala o els documentals de Félix Rodríguez de la Fuente o del National Geographic.*

2. Debatre sobre l'islamisme radical i la iconoclàstia a través de la història de l'art.

2.1. *Comenta el concepte iconoclàstic de l'islamisme radical, especialment la destrucció de les imatges de Buda.*

3. Identificar els edificis més rellevants de la dècada, tant d'Espanya com de la resta del món.

3.1. *Analitza els edificis estrella i la repercussió mundial que tenen.*

3.2. *Compara les creacions emblemàtiques de Frank Gehry, Santiago Calatrava i Norman Foster, entre altres.*

4. Comparar l'obra arquitectònica de Zara Hadid amb la de la resta d'arquitectes contemporanis.

4.1. *Comenta l'obra arquitectònica de Zara Hadid.*

5. Explicar la importància d'Internet en la creació artística.

5.1. *Describeu la importància d'Internet en l'art actual.*

5.2. *Analitza la tecnologia digital i com es relaciona amb la creació artística.*

5.3. *Explica el potencial difusor de la creació artística de YouTube i altres plataformes similars.*

6. Identificar noves formes de dansa, com el *hip-hop* i el *dance*.

6.1. *Comenta les noves coreografies relacionades amb el hip-hop i el dance.*

7. Analitzar l'obra cinematogràfica espanyola recent; per exemple, els treballs de

Juan Antonio Bayona, Jaume Balagueró i altres directors.

7.1. Comenta l'obra cinematogràfica espanyola recent, especialment els treballs de Juan Antonio Bayona, Daniel Monzón, Jaume Balagueró, etc.

8. Conèixer les característiques pròpies del gènere documental al cinema.

8.1. Descriu les característiques més importants del gènere documental al cinema.

9. Explicar l'estructura narrativa de les sèries de ficció per a televisió en oposició al sistema narratiu del cinema.

9.1. Analitza les claus de la producció de sèries per a televisió.

9.2. Indica els factors de l'èxit d'audiència de les sèries per a televisió i n'exposa exemples.

9.3. Compara la tècnica narrativa de les sèries televisives amb la ficció cinematogràfica.